

RĪGAS PEDAGOĢIJAS UN IZGLĪTĪBAS VADĪBAS AKADĒMIJA
Pedagoģijas fakultāte
Pilna laika studijas
Mūzikas skolotājs
4. kurss

ZANE MARTINSONE

Inovātīvu metožu pielietojums mūzikas stundās pamatskolā

Bakalaura darbs

Darba autors

Zane Martinsone

Vārds, Uzvārds

Paraksts

Darba vadītājs

Asoc. prof.

Akadēmiskais amats

Dr.paed.

Grāds

Laima Mūrniece

Vārds, Uzvārds

Paraksts

RĪGA
2016

Anotācija

Bakalaura darba temats: Inovatīvu metožu pielietojums mūzikas stundās pamatskolā.

Bakalaura darba autors: Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas 4.kursa studente Zane Martinsone.

Darba zinātniskais vadītājs: Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas Asoc. prof. Dr. paed. Laima Mūrniece.

Darba mērķis: teorētiski un praktiski izpētīt inovatīvu metožu pielietojuma būtību mūzikas stundās pamatskolā.

Pētījuma uzdevumi: pētīt zinātnisko literatūru par mācību metodēm; izzināt pusaudžu vecumposma raksturiezīmes; analizēt mūzikas pedagoģisko literatūru par inovatīvu metožu daudzveidību mūzikas stundās pamatskolā; veikt empīriskā pētījuma rezultātu analīzi

Teorētiskās pētījuma metodes: zinātniskās literatūras analīze

Empīriskās datu ieguves metodes: pedagoģiskās prakses analīze, anketēšana, aptauja, pašvērtējums, zinātniskās literatūras analīze

Darba apjoms: 55 lpp.

Atslēgas vārdi: inovācijas; pusaudži; metodes; pamatskola.

Annotation

Bachelor's paper theme: Innovative methods use at music lessons in elementary school

Bachelor's paper authoress: 4th year student at Riga Teacher Training and Educational Management Accademy Zane Martinsone.

Bachelor's paper scientific manager: Associate Professor Dr.paed.Laima Mūrniece.

Bachelor's paper aim: Theoretical and practical reseach of point of innovative methods use at music lessons in elementary school.

Reseach tasks: Reseach of teaching methods in scientific literature; cognition of adolescent age group characteristics; analysis of innovative methods variety in pedagogic literature at music lessons in elementary school; analysis of empirical reseach results;

Theoretical reseach methods: scientific literature analysis;

Empirical data mining methods: teaching practice analysis; survey; questionnaire; self-assessment; scientific literature analysis;

Bachelor's paper volume: 55 pages;

Key words: innovations; adolescents; methods; elementary school.

Satura rādītājs

Ievads.....	5
1. Inovatīvu metožu pielietojuma mācību procesā pamatskolā teorētiskā izpēte	7
1.1. Inovācijas un inovatīvu metožu jēdziena skaidrojums pedagogijas un psiholoģijas zinātnēs 7	
1.2. Mūzikas pedagogu un metodiķu atziņas par inovatīvu metožu pielietojumu mūzikas stundās pamatskolā.....	16
2. Inovatīvu metožu pielietojums mācību procesā	26
2.1. Anketēšanas rezultātu un pedagoģiskā vērojuma analīze.....	26
2.2. Pedagoģiskās pieredzes analīze	31
Secinājumi	42
Literatūras un avotu saraksts	42
Pielikums	47

Ievads

Izglītībai, kā galvenajam personības sociālās attīstības līdzeklim, vajag mainīties atkarībā no mūsdienu sabiedrības pieprasījuma.

Mūsdienās, skolēniem ir dažādas problēmas, kas radušās skolā, ģimenē, draugu lokā, līdz ar to skolēniem zūd interese par mācībām. Pusaudžiem sākas pārejas periods, hormonu vētras. Lai palielinātu skolēnu aktivitāti mācību stundās, tiek meklēti dažādi līdzekļi. Viens no drošākajiem līdzekļiem ir mācību metode, kas jāizmanto radoši mācību procesā, atbilstoši mācību uzdevumiem un saturam.

Skola ir valsts institūcija, kura valstiski mērķtiecīgi izglīto jauno paaudzi un tāpēc izglītības procesam ir jābūt vērstam uz nākotnes vajadzībām. Šodienas izglītības mērķi pedagogiem liek izvēlēties savā pedagoģiskajā darbā tādas mācību metodes, kuras veicinātu izziņas procesu, pilnveidotu prasmes un attīstītu spējas, kas paaugstinātu arī skolēnu mācīšanās rezultātus un motivāciju. Viena no svarīgākajām prasībām, kas tiek izvirzīta mūsdienu pedagogam, ir prasme izmantot piemērotākās mācību metodes. Mūsdienu izglītības pamatuzdevums ir skolēnu kritiskā domāšanas veicināšana izmantojot aktīvās mācību metodes – mācīties analizēt, salīdzināt, sintezēt, vērtēt risināt problēmas, izvēlēties, proti, domāt pašam, domāt patstāvīgi.

Šāds bakalaura darba temats tika izvēlēts tādēļ, ka darba autore strādā par mūzikas skolotāju ar pusaudžu vecuma skolēniem.

Pētījuma objekts. Mūzikas stundu mācību process

Pētījuma priekšmets. Inovatīvu metožu pielietojums pamatskolā

Mērķis. Izpētīt inovatīvu metožu pielietojuma būtību mūzikas stundās pamatskolā

Pētījuma uzdevumi:

1. Pētīt zinātnisko literatūru par mācību metodēm.
2. Izzināt pusaudžu vecumposma raksturiezīmes.
3. Analizēt mūzikas pedagoģisko literatūru par inovatīvu metožu daudzveidību mūzikas stundās pamatskolā.
4. Veikt empīriskā pētījuma rezultātu analīzi

Pētījuma metodes:

1. Teorētiskā – zinātniskās literatūras analīze
2. Empīriskais – pedagoģiskās prakses analīze, anketēšana, aptauja, pašvērtējums

Pētījuma struktūra: Ievads, divas daļas, secinājumi, literatūras saraksts, pielikumi

1. Inovatīvu metožu pielietojuma mācību procesā pamatskolā teorētiskā izpēte

1.1. Inovācijas un inovatīvu metožu jēdziena skaidrojums pedagogijas un psiholoģijas zinātnēs

Jēdziens „inovācija” zinātniskajos pētījumos parādās tikai 20. gadsimtā. „Inovācija ir iepriekšējās darbības atjaunošanas un pārveidošanas darba rezultāts, kas vienus elementus aizvieto ar citiem vai papildina jau esošos ar jauniem” (Ābeltiņa, 2008, 6). Anna Ābeltiņa uzskata, ka iepriekšminētajai darbībai ir kopīgas likumsakarības – tiek definēti izmaiņu mērķi, inovācija tiek izstrādāta, izmēģināta, izplatīta un beidzot – tā fiziski un morāli noveco. Kādas lietas pāreja jaunā stāvoklī tiek realizēta inovācijas veidā. Inovācija tiek pētīta jau otro gadsimtu, tomēr vēl joprojām nav vienotas tās definīcijas. Autori šo jēdzienu izmanto dažādi, piemērojot to dažādiem objektiem. Šī fenomena pētījumos ir iesaistījušies dažādi speciālisti, tāpēc ir uzkrājušās ļoti daudz inovācijas definīciju (Ābeltiņa, 2008).

Inovācija, no angļu valodas vārda innovation, nozīmē - jauninājums, jaunievedums. Literatūrā šo terminu lieto, lai apzīmētu gan inovatīvu darbību, gan kreatīvu darbību, gan šādas darbības produktus, rezultātus.

Inovācija – priekšmets, parādība (arī jauna ideja, tehnisks paņēmieni, pieeja, metode u.c.), kas radīts, radoši izveidots, izmantojot neparastus paņēmienus, līdzekļus, un ieviests nesen, pēdējā laikā.

- Aktuāls, nozīmīgs, pārmaiņu ieviešanas rezultāts
- Jaunievedums, jauninājums (Pedag. terminu vārdnīca, 2000).

Inovācija izglītībā ir process, kurā tiek īstenotas jaunas idejas, kas ienes izglītībā pozitīvas, progresīvas pārmaiņas. Inovācija pedagogijā ietver jaunu pedagoģisko metožu izstrādi un ieviešanu, vai arī zināmu metožu izmantošanu jaunā veidā vai vidē, lai sekmētu pedagoģisko procesu. Inovatīvā pieeja akcentē:

- Konstruktīvas mācības
- Pašvadīta mācīšanās
- Daudzveidīgu sadarbību mācību procesā;
- Mācīšanas un mācīšanās mijiedarbību, kurā skolēni mācās gūt atziņas, izprast procesus, bagātināt radošās darbības pieredzi (Krastiņa, 2013).

„Vārds „inovācijas” ir cēlies no vārda ”novācijas”, kas nozīmē jauninājumi, jaunievedumi”(Dimza, 2003, 16). Ir pieņemta inovācijas definīcija: inovācija ir process, kurā jaunas zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras u citās jomas idejas, izstrādnes un tehnoloģijas tiek īstenotas tirgū pieprasītā un konkurētspējīgā produktā vai pakalpojumā (Brigmane, 2010). Laika gaitā šim vārdam ir radušies neskaitāmi skaidrojumi, kuru mērķis ir atklāt tā saturisko nozīmi, taču daudzos no tiem ir vairāk daiļrunības satura informācijas. Piemēram ir šādas definīcijas:

- inovācija ir jaunrades komercializācija;
- inovācija ir jaunradīta vai jaunu lietojuma veidu guvusi ideja, darbība vai priekšmets;
- jebkura ideja vai produkts;
- inovācija ir jaunieviesta, izplatīta un adaptēta ideja, kuras ietekmē rodas sociālas pārmaiņas;
- inovācijas ir tas, ko var pārdot u.c. Visām šīm definīcijām kopīgs ir viens – inovācija ir process (Dimza, 2003).

„Inovāciju jēdziens ietver tīs nozīmes: inovācijas kā instruments, inovācijas kā process jeb darbība, inovācijas kā galarezultāts” (Dimza, 2003, 16). Inovatīvie procesi dod iespēju profesionāli attīstīties un pašrealizēties pašiem pedagogiem un administratoriem un rezultātā skolēniem tiek attīstītas dzīves prasmes un radošās darbības pieredze. Katrs var kļūt par jaunu ideju radītāju (Krastiņa, 2013).

„Jēdziens „inovācija” ir cieši saistīts ar tādiem jēdzieniem kā „izgudrojums”, „atklājums”, „pētniecība” (Vedļa, 2007, 168). Tomēr inovācija būtiski atšķiras no minētajiem jēdzieniem. Izgudrojums ir domāšanas un eksperimentēšanas ceļā atrasts kādas problēmas jauns risinājums. Izgudrojumi ir cilvēka radītas jaunas iekārtas, piemēram, mašīnas, instrumenti, dažādi mehānismi u.c. priekšmeti. Savukārt atklājums ir līdz šim nezināmo datu uziešanas vai parādību novērošanas rezultātā iegūts jauns konstatējums. Pētniecība nozīmē censties, tikties kaut ko meklēt, izzināt un izdibināt (Vedļa, 2007).

Inovāciju galvenā būtība ir veicināt izmaiņas. Inovācijām ir raksturīga zinātniskā novitāte un praktiskā izmantojamība. Ņemot vērā inovatīvo procesu dažādību, ir nozīmīgi detalizētāki izdalīt atsevišķus inovāciju tipus un grupēt tos. Inovācijas visbiežāk tiek klasificētas pēc novitātes līmeņa un apjoma:

- jaunievedumi (inovācijas) kādā nozarē pasaules mērogā;
- jaunievedumi (inovācijas) kādā nozarē atsevišķā valstī;
- jaunievedumi (inovācijas) kādā nozarē konkrētā iestādē (Sociālpedagoģiskās inovācijas: teorija un prakse, 1999).

Inovācija pedagoģijā ietver jaunu pedagoģisko metožu izstrādi un ieviešanu vai arī zināmu metožu izmantošanu jaunā veidā vai vidē, lai sekmētu pedagoģisko procesu. Ne vienmēr inovācija nozīmē pilnīgi jaunu metožu vai produktu izstrādi. Piemēram, mācību metodika var būt inovatīva arī tad, ja tā nav lietota vai nav pietiekami novērtēta attiecīgajos apstākļos. Atbilstīgi inovācijas teorijai, labi zināmu mācību metožu ieviešana jaunā veidā vai kādā nebijušā jomā arī ir inovācija. Tādējādi, izvirzot inovācijas procesa mērķi, arī zināmu pedagoģisko metožu izmantošana šā mērķa sasniegšanai var būt inovācijas process. Piemēram, ja tiek ieviestas pedagoģiskas mācību metodes ar mērķi veicināt inovācijas izpratnes un līdzdalības veidošanos studentiem un radīt darba tirgus prasībām atbilstīgu, konkurētspējīgu, inovatīvu speciālistu, tad šīs izmaiņas mācību procesā var saukt par inovāciju (Iedvesma inovācijai, 2008).

Inovēt nozīmē ieviest kaut ko jaunu, tā var būt metode, jauna ideja vai ierīce. Novitāte, var būt vairāk šķietama nekā reāla, jo „jaunums” ir relatīvs jēdziens. „Kas ir jauns man, tas var būt pazīstams jums jau sen” (Edeirs, 2007, 12). Bet inovācijai kā plašākam jēdzienam piemīt dažādi, noteikti un nozīmīgi aspekti. Tā aptver divus procesus, kas daļēji pārklājas – radīt jaunas idejas un īstenot tās (Edeirs, 2007). „Ne visas jaunās idejas, lai cik potenciāli noderīgas tās būtu sabiedrībai, tiek attīstītas, jo, lai ideju realizētu un izmantotu praktiski, jānotiek inovācijas procesam. Radīšana, izgudrošana un atklājumi fokusējas uz idejas jēdzienu, savukārt inovācija ietver visu procesu, kā jaunā ideja tiek īstenota dzīvē” (Edeirs, 2007, 12). Ikdienā var pamanīt, ka inovācija mūs aizved pie organizācijas, naudas, ēkām, vadības un ražošanas un visbeidzot sabiedrības kopumā. Bieži vien jebkura jauna ideja paliek tikai ideja, kas iestrēgusi kāda indivīda smadzenēs (Edeirs, 2007).

Inovācijas aptver visas sabiedrības attīstības norises – izglītību, zinātnei, pētniecību, intelektuālā īpašuma aizsardzību, uzņēmuma vadību, tirgus izpēti un realizāciju tirgū. Civilizācijas attīstības vēsture arī ir saistīta ar inovācijām – lielie zinātniskie atklājumi un informācijas tehnoloģijas ir mainījušas dzīves kvalitāti. Cilvēka radošais gars nepārtraukti meklē jaunus risinājumus kā izmantot uzkrātās zināšanas un pielietot tās praksē. Var secināt, ka zināšanu plūsma veidojas no diviem savstarpēji saistītiem, bet principiāli atšķirīgiem procesiem – zinātnes un inovācijām. Inovācijas sistēma nodrošina zināšanu plūsmu no zināšanu radītājiem uz zināšanu izmantotājiem, un to veicina pasākumu kopums, kura būtiska sastāvdaļa ir izglītība un izglītības sistēma. Tāpēc ir svarīgi, lai, pārejot uz zināšanu sabiedrību, skolās, balstoties uz zinātniski pamatotām mācību programmām, zināšanu apguves procesā gan skolēniem, gan skolotājiem veidotos inovatīva pieeja un radošums (Brigmane, 2010).

Nopietnai radošai domāšanai nepieciešama liela brīvība. Jo mazāk ir ierobežojumu, objektīvu vai subjektīvu, jo labāk. Lai arī radošā domāšana ir sociāla darbība, radošie domātāji bieži vien ir izteikti individuāli (Edeirs, 2007).

Radošums un inovācijas sasauca ar Latvijas izglītības mērķiem un 21.gadsimta izglītības filozofiju un tās galvenie uzdevumi ir:

- stiprināt sasaisti starp mācību priekšmetiem (integrēta pieeja),
- mazināt mācību satura sadrumstalotību
- veicināt mūsdienīgu mācību metožu un mācību līdzekļu izmantošanu (IT, interaktīvās mācību metodes)
- veicināt skolēnu kritisko domāšanu, problēmrisināšanas prasmes un kompetenci,
- veicināt uzņēmējspēju (Krastiņa,2013).

Pedagoģiskajā literatūrā mācību metode definēta dažādi, bet definīcijās izpaužas divi galvenie uzskati par metodes būtību. Viens ir uzskats par metodi kā mācību darbā lietoto paņēmieni kopumu, otrs – par metodi kā ceļu vai skolotāja un skolēna rīcības raksturojumu izvirzīto mērķu sasniegšanai. Metode atsevišķos gadījumos saplūst ar mācību darba formu, piemēram, grupu darbs. Vienai mācību organizācijas formai iespējams izvēlēties vairākas metodes, un otrādi – vienu un to pašu metodi var izmantot dažādām mācību organizācijas formām (Rubana, 2004).

„Vārds metode ir cēlies no grieķu vārda *methodos* un nozīmē – ceļš pa kuru iet” (Rubana, 2004, 42).

„Metode ir grieķiskas izcelsmes vārds un nozīmē ”ceļu uz kaut ko”, mērķa sasniegšanas veidu vai uzdevuma atrisināšanas paņēmieni” (Žukovs, 1998, 72). Leonards Žukovs uzskata, ka mūsdienās par metodi sauc skolotāja un skolēnu savstarpēji saistītu sadarbības paņēmieni sistēmu, kura vērsta uz izglītošanas, audzināšanas un attīstības uzdevumu risināšanu mācību procesā. Viens no svarīgākajiem mācību procesa ārējās struktūras komponentiem ir mācību metode (Žukovs, 1998).

„Metode ir darbības izpildes veids, kas palīdz sasniegt iecerēto mērķi” (Babanskis, 1989, 3). Izvēloties pareizāko metodi, apzināti, racionālā veidā var iegūt vēlamos rezultātus. Laikam ejot uz priekšu, cilvēce ir uzkrājusi daudz darbības metožu. Rodas jaunas iespējas un, parādoties sarežģītākiem uzdevumiem, ir nepieciešams patstāvīgi atjaunināt šo uzdevumu risināšanas metodes. Tam ir vistiešākais sakars ar mācībām (Babanskis, 1989).

„Skats uz metodiskajām problēmām no mūzikas pedagoģijas viedokļa ļauj konstatēt, kuras darbības jomas ir pietiekoši nodrošinātas ar metodēm, kuras – mazāk un kurās to nav nemaz. Tāpēc ir svarīgi aktivizēt visu pedagoģisko darbinieku, arī skolotāju iniciatīvu metožu apzināšanā, vērtēšanā un jaunu metožu radīšanā. Svarīgi, lai šīs metodes būtu radušās nejauši, risinot atsevišķus, nesaistītus gadījumus, bet veidotu noteiktu, loģiski izkārtotu kompleksu. Šādu noteikta darba veikšanai veltītu metožu kopumu sauc par metodiku” (Zariņš,2003, 112).

Mācību metodes vienlaikus ir arī audzināšanas metodes: nav iespējams izveidot kādu personības iezīmi vai bagātināt uzvedības pieredzi, ja neorganizē sabiedriskās uzvedības normu apguvi, neizskaidro attiecīgās prasības, neveido uzskatus un pārliecību. Skolotājam, ieejot klasē, jābūt gatavam improvizēt un izmantot dažādas metodes, tādējādi mācību process kļūst saistošs un daudzveidīgs. Lietojot interaktīvās metodes, skolēni kļūst brīvāki, atraisītāki. Taču cerēto rezultātu var sasniegt tikai tad, ja katru metodi izmanto īstajā vietā un īstajā laikā (Lapiņa, Rudiņa, 1997).

Metodika ir paņēmieni kopums, kas izmantots kāda darba veikšanā; arī pedagogijas virziens vai nozare, kas pētī priekšmeta mācīšanas un skolēnu audzināšanu paņēmienus un metodes (Kaiser, Nolte, 2003).

D.Lieģeniece uzskata, ka metodes ir līdzekļi, ar kuru palīdzību :

- sniedzam informāciju un idejas;
- mācām piekļūt informācijai;
- mācām ārējo informāciju pārvērst par zināšanām;
- palīdzam apgūt prasmes;
- dodam iespēju attīstīt attieksmes, emocijas utt. (Lieģeniece, 2002).

Vispārizglītojošajā skolā tiek likti pamati skolēnu sagatavošanai dzīvei un darbam. Šai nolūkā nepieciešams tā pārkārtot noteiktā virzienā mācību procesu, mācību stundas organizāciju un metodiku, lai skolēnus varētu plaši iesaistīt patstāvīgā radošā darbā, kas jāveic, apgūstot jaunas zināšanas un tās sekmīgi izmantojot praksē (Oņiščuks, 1985).

Metodi var raksturot kā paņēmieni kopumu. Vieni un tie paši paņēmieni var iekļauties vairākās metodēs, taču atsevišķos gadījumos tiek lietoti patstāvīgi (Grauzdiņa, Vasmanis, 2005).

Metodiskais paņemiens ir metodes daļa, kurai nav patstāvīgas nozīmes mācību uzdevumu risināšanā, tas tikai pastiprina galvenās metodes darbību. Piemēram, skolotājs informācijas nodošanai lieto stāstījumu, izmantojot atsevišķu jautājumu dziļākai izpratnei ilustrācijas, kas šajā gadījumā izpilda paņēmienu funkcijas. Izmantojamo paņēmieni daudzveidīgums un bagātība mācību procesā liecina par skolotāja augsto profesionālo līmeni. Kopējās prasības metodēm izriet no izglītības mērķiem un intelektuālās audzināšanas uzdevumiem. Katrā mācību priekšmetā izmanto dažas speciālās mācību metodes. To skaits nepārtraukti aug, jo parādās jaunas metodes, kas saistītas ar mūsdienīgiem tehniskajiem līdzekļiem audiovizuālo tehniku un citu līdzekļu izmantošanu. Tagad skolēni jā māca ne vien strādāt ar grāmatu, bet arī ar citiem zināšanu avotiem (Daukša, 2000).

„Mācību metode ir didaktikas kategorija, kas apzīmē veidu kā divpusējais mācību process, sasniedz mērķi paredzēto rezultātu tā kvantitatīvi kvalitatīvajā izteiksmē. Tās struktūrā ir savstarpēji nosacītu mācīšanas un mācīšanās prasmju kopa, kas nodrošina skolēnam pilnīgāku

mācīšanās rezultāta iegūšanu, nekā viņš to varētu patstāvīgi” (Žogla,2001,102). Irēna Žogla savā grāmatā piemin mācīšanas metodi, kā skolotājs palīdz skolēnam attīstīt prasmi mācīties, kā bagātina skolēnu darbību, kuras procesā viņš apgūst zināšanas un prasmes, daudzpusīgi un harmoniski attīstītās, veido personības īpašības. Mācīšanās metode ir attiecināma ne tikai uz mācīšanos kā mērķtiecīgu darbību, bet arī uz jebkuru praktisko darbību, kuras procesā kāds palīdz darītājam sasniegt vēlamu rezultātu un vienlaicīgi kā šīs darbības blakusproduktu iegūt zināšanas, izpratni atziņas, prasmes vai citas vērtības. Mācoties mēs spējam pārveidot ne tikai savu personīgo pieredzi, bet arī pieredzes tālākas bagātināšanas iespējas – prātu, emocionālo pieredzi, saskarsmi, attieksmi u.c. individuālās īpašības (Žogla,2001).

Mācību darbā svarīgs ir audzināšanas metodes un process, kurā skolotājs mērķtiecīgi virza skolēnu garīgo, sociālo un fizisko attīstību, kā arī stimulē viņu pašaudzināšanu. Ausma Špona uzsver, ka šajā darbībā svarīga ir ne tikai audzināšanas stratēģija: principi, bet arī taktika – metodes. Metodes ir viens no būtiskākajiem faktoriem audzināšanas organizācijā un pašaudzināšanas virzībā, tāpēc kā pedagogijas vēsturē un teorijā, tā arī audzināšanas darba praksē metožu problēma ir diskutēta un par to ir dažādi viedokļi (Špona,1996).

Pusaudžu vecumposms, kurš aktualizējas pamatskolas 5. – 9. klasē, veido pāreju no bērnības uz jauniešu periodu. Šis vecumposms ietver sevī gan fizioloģiskās, gan psiholoģiskās pārmaiņas. Sāk veidoties bērna personības pamatiezīmes, kvalitātes un atklājas iepriekšējos periodos izveidojušās ietekmes. Vecāku un skolotāju uzdevums ir bērnu atbalstīt, jo pusaudzis šajā vecumposmā meklē sevi, savu identitāti. Šajā vecumā, bērns apzinās savas „stiprās puses”, intereses, talantus un, iespējams, ir pārliecināts par dzīves turpmākajiem mērķiem. Tādēļ ir svarīgi veidot interesantas, aizraujošas, radošas mācību stundas, lai skolēnam tās neliktos neinteresantas un bezjēdzīgas. Šīs īpašības ir ļoti svarīgas mūzikas stundās, jo ne tikai ir jādzied, bet pietiekami daudz jāapgūst teorētiskais materiāls, kas nebūt nešķiet patīkams (Svence, 1999).

Šis periods sākas no 11 gadiem un ilgst līdz 15 gadu vecumam. Šim periodam ir īpaša nozīme, jo bērnam sākas pubertāte, notiek sociāla attīstība, nostiprinās identitāte un pašvērtējums. Guna Svence uzskata, ka šajā periodā izveidojas bērna personības pamatiezīmes un kvalitātes, kā arī atklājas visos iepriekšējos periodos izveidojušās ietekmes emocionālajā, kognitīvajā, sociālajā sfērā. Jo lielākas kļūdas ir bijušas pieļautas iepriekšējos attīstības periodos, jo tās stiprāk izpaužas pusaudžu periodā, jo „grūtāks” pusaudzis ir šajā periodā. Pusaudzi raksturo negatīvisms, opozīcija, nepakļaušanās u.tml. Pusaudža periodam beidzoties, ideālajā variantā būtu, ja cilvēks būtu atradis savu patieso identitāti un sociālo lomu (Svence,1999).

Ja sākumā, pusaudzis ir apjucis, nedrošs par sevi un kaunīgs, tad vēlāk pieaug sevis kā pieauguša izjūta, to apzīmē ar vārdu „emancipācija”. G. Svence uzskata, ka šīs emancipācijas tieksmes ir būtiskākā un svarīgākā pusaudžu psihiskā īpatnība. Emancipācija nozīmē, ka

pusaudzis vēlas kļūt par pieaugušo, vēlas patstāvīgi izlemt, ko darīt, vēlas būt vienlīdzīgs ar pieaugušajiem un nevēlas, lai viņu uztver kā bērnu. Emancipācijas tieksme ir saistīta ar autoritāšu maiņu. No pieaugušā kā etalona uz vienaudžiem kā etalonam un autoritātēm. Vienaudži kļūst par „nozīmīgajiem citiem”, par morāles, uzvedības un ētikas etaloniem, kurus atdarināt un ar kuriem rēķināties vispirms. Par elkiem kļūst populāri cilvēki, mūziķi, kāda atsevišķa stila piekritēji vai jebkurš cilvēks, kurš pusaudzī izraisa vēlmi būt tādām pašām. Pusaudžu emancipācijas tieksme nereti izpaužas pārspīlētā veidā. Par šādu pārlieku sakāpinātu emancipācijas tieksmi bieži vien liecina dažādi pārspīlējumi pusaudža apģērbā, matu sakārtojumā, pārmērīgu aizraušanās ar populāro mūziku, reizēm arī dažādas protesta reakcijas pret sabiedrībā noteikto kārtību un pieņemtajiem uzvedības standartiem. Pusaudžu vecumā turpina formēties personisko vērtību sistēmas, cilvēks meklē un atrod vai neatrod savu identitāti, apzināti vai neapzināti sevi salīdzina ar citiem, ar dažādajām sociālajām lomām (Svence, 1999).

Šo vecumposmu raksturo kā vienu no cilvēka psihiskās attīstības kritiskajiem posmiem, kad topošais cilvēks asi pārdzīvo īpašu psihiskās attīstības krīzi. Kritiskie posmi un krīzes cilvēka psihiskajā attīstībā vērojamas vairākos dzīves posmos, piemēram, otrā dzīves gada beigās vai trešajā dzīves gadā un tad, kad sākās skolas gaitas. Taču šajos attīstības posmos krīzes nav tik izteiktas vecākiem tas sagādā mazāk rūpju nekā pusaudžu gados. „Faktiski krīzēs izpaužas psihiskās attīstības nevienmērības likums: uz līdzšinējo psihiskās attīstības sasnieguma pamata vispirms veidojas jaunas, nākamajam attīstības posmam raksturīgās vajadzības un tikai pēc tam šo vajadzību apmierināšanai nepieciešamie iekšējie (attiecinīgās zināšanas, prasmes un iemaņas, emociju un gribas īpatnības, tikumiskās īpašības) un ārējie (noteikts sociālais stāvoklis un saskarsmes tips) apstākļi” (Avotiņš, 1987, 8).

Eriks Eriksons lielu vērtību pievērsis identitātes būtībai. Viņš pusaudžu vecumu raksturo kā „fizioloģiskās augšanas, garīgā brieduma un sociālās atbildības priekšnosacījumu posmu, kas ļauj pieredzēt un pārdzīvot psiholoģisko krīzi” (Eriksons, 1998, 73). Tieši identitātes krīze palīdz pusaudzim iegūt identitātes formu, kas nozīmīgi ietekmē viņa tālāko dzīvi. Katram cilvēkam ir jāpārdzīvo visas krīzes, lai spētu labāk sevi izprast, asāk spriest un spētu gūt panākumus saskaņā ar savu un sev nozīmīgu cilvēku priekšstatu par to, kas ir panākumi (Eriksons, 1998).

Lai kādas būtu atšķirības, skolotāju un pusaudžu starpā, ir jāsauglabā bērniecības posmam raksturīgās attiecības, kas balstās uz abpusēju cieņu, uzticēšanos un līdztiesību. Ja nav šādu attiecību, tad skolotājam jāatmet cerības, ka pusaudžu gadi iezīmēs ko citu nekā karu divu atšķirīgu paaudžu starpā. Moriss Balsons uzskata, ka pret katru grūti audzināmu pusaudzi būtu jāizturas ar cieņu un ar viņu nedrīkst apieties kā ar bērnu (Balsons, 1995).

Pusaudžu vecumā kognitīvā attīstība notiek trīs galvenajās jomās. „Pirmkārt, pusaudžiem uzlabojās spriešanas prasmes, kas ietver sevī domāšanu par dažādiem variantiem un iespējām.

Otrkārt, pusaudži sāk attīstīt sevī abstrakto domāšanu, mēģinot izprast lietas, kuras nevar redzēt dzirdēt vai sataustīt. Abstraktā domāšana vienam liek domāt par taisnīgumu, mīlestību, reliģiju, bet citam – par augstāko matemātiku. Treškārt pusaudži sāk domāt par domāšanas procesu, kas pazīstama kā „meta - izziņa”. Meta – izziņa ir mūsu pašu mācīšanās un zināšanu analīzes, un saprašanas process” (Hemov, 1995, 47).

Šim vecumposmam ir raksturīgi daži jaunveidojumi:

- attīstās vispārīgās intelektuālās spējas;
- tendence eksperimentēt, nepieņemt gatavas hipotēzes kā „patiesības pēdējā instancē”, bet meklēt savas un pārbaudīt pašiem vecās;
- vēlme skaļi apliecināt savus sasniegumus, gūt novērtējumu par katru cenu, grib uzņemties vairāk nekā spēj izpildīt, labāk izvēlas prestižākos uzdevumus;
- var spriest par sarežģītām, abstraktām idejām, salīdzināt alternatīvas;
- patstāvīgi meklēt jauno, neparasto – pašizglītojas;
- tendence vispārināt (Svence, 1999).

Laikā, kad pusaudžu domāšanas process nobriest, viņus ir redzamas milzīgas pārmaiņas, un pretēji fiziskajai augšanai un attīstībai, viņu emocionālā un kognitīvā attīstība nav tik nemainīga, notiek tāda kā nobriedušu un nenobriedušu domu mija (Einsvorta, Bareta, 2007).

Sasniedzot pusaudža gadus ir tieksme eksperimentēt, jo negribas ticēt tam, ko saka citi. Parādās tieksme visu iegūto informāciju pārbaudīt uz personīgās zināšanu bāzes un pārliecināties, ka tā ir patiesība. Vēl viena raksturīga iezīme pusaudžiem ir gatavība un spēja apgūt zināšanas daudzās un dažādās veidos. Tas notiek gan praktiski, gan teorētiski (Hemov, 1995).

Pusaudžu vecumposms ir pirmā reize dzīvē, kad cilvēks uzdod jautājumu „Kas es esmu?”. Atbilde uz šo jautājumu veido pamatu identitātei, kura tiks attīstīta visa mūža garumā. Vecumposma beigās uzlabojās dažādu spēju komplekss, kas ir radies šajā vecumā un kas tiek izkoptas (Einsvorta, Bareta 2007).

Pusaudža interesēm ir tendence koncentrēties uz tagadni, par nākotni domas ir ierobežotas. Tas nozīmē, ka pusaudžim ir aktuāli, kas notiks šodien vai rīt, nevis tas, kas būs pēc gada. Intelektuālās intereses paplašinās un iegūst nozīmi, piemēram, jauni hobiji, vēlme iesaistīties ārpusstundu aktivitātē vai pulciņā. Tas liecina par vēlmi sevi pierādīt. Palielinās arī darba spējas (fiziska, garīga, emocionāla). Pusaudzis ilgāku laiku var pavadīt mācoties, lasot un analizējot literatūru, koncentrēties garīgam darbam, kā arī ilgstoši veikt fizisku darbu. Pieaug arī abstraktās domāšanas jauda, spēja vizualizēt savas domas, tādējādi domāt uz priekšu, paredzot situācijas (McNeely, Blanchard, 2009).

Pusaudža attīstībā svarīga loma ir skolotājam, jo no skolotāja atkarīgs tas, kāda būs savstarpējā sadarbība. Šī vecumposma bērnos mīt aktivitāte, agresivitāte un slinkums. Šīs nenoturības dēļ saskarsme ar pusaudžiem no skolotājiem prasa lielu iecietību un empātiju. Galvenais priekšnoteikums pozitīvai sadarbībai ir tas, ka skolotājs nedrīkst sevi vērtēt augstāk par bērniem, jābūt vienlīdzībai. Pusaudzis īpaši jūt to, vai skolotājs uztver viņu kā pieaugušo vai bērnu, kā rezultātā var rasties pozitīva un negatīva attieksme. Var tikt iespaidots arī stundas darbs un mācību vielas apguve. Skolēni aktīvi jāiesaista stundas darbā, jārespektē viņu viedoklis, jāiesaista to lēmumu pieņemšanā, kuri attiecas arī uz viņiem. Optimālais stils darbā ar pusaudžiem ir demokrātija – skolotāja darbā tā izpaužas tā, ka skolotājs nosaka kopīgo darbības virzienu, taču ļauj pašiem pusaudžiem pieņemt lēmumus par to, kā veikt konkrētos izpildes darbus, nekontrolējot katru izpildes soli (Špalleka, 2004).

Izanalizējot literatūru par pusaudžu vecumposmu, darba autore secina, ka galvenais pusaudžu kognitīvajā attīstībā ir: prasmes un spējas, jaunu jēdzienu apguve, to pielietošana uzdevumos, teorētiskās domāšanas attīstībā. Ir svarīgi, lai skolotājs savā pedagoģiskajā darbā izmanto inovatīvas mācību metodes, kas skolēnu mācību darbu padarītu interesantāku un radošāku tāpat pieaugtu prasmes un iemaņas mācību darbā. Skolēnam jāspēj plānot savu darbu un jābūt vēlmei eksperimentēt, jo pusaudžim šajā vecumposmā ir raksturīga vēlme uzņemties vairāk nekā izpildīt, apliecināt savus sasniegumus un gūt novērtējumu. Pusaudzis spēj spriest par sarežģītām, abstraktām idejām, salīdzina alternatīvas. Patstāvīgi spēj meklēt jauno, neparasto – pašizglītojas.

Zinot visas pusaudža vecumposma īpašības, skolotājam pret skolēnu vajadzētu izturēties tā, lai būtu savstarpēja sapratne, kas spētu palīdzēt veidot pusaudža personību. Šajā posmā nevajadzētu izturēties pret pusaudzi kā pret bērnu, it sevišķi citu cilvēku klātbūtnē. Šajā vecumā skolēns ir norūpējies par savu stāvokli biedru vidū. Izmantojot inovatīvas mācību metodes, kustīguma un aktivitāšu dēļ, jācenšas lietderīgi izmantot viņu enerģiju.

Izanalizējot pedagogu un psihologu atziņas par pusaudžu vecumposma īpatnībām un inovatīvām metodēm pedagoģijā un psiholoģijā, var secināt, ka šis periods pusaudžiem ir ļoti komplicēts personības attīstībā, jo mainās cilvēka attieksme pret dzīvi, citiem cilvēkiem, izglītību, cilvēka uztvere, kā arī izmainās skolēnu attieksme sociālo un personīgo attiecību sistēmā, kas ir atbildīga par komunikāciju un savstarpējām attiecībām ar citiem cilvēkiem. Ar inovatīvu mācību metožu palīdzību var panākt pusaudžu uzmanību un veicināt viņu prasmes, iemaņas un zināšanas mācību darbā. Inovatīvas metodes pielietojums mācību darbā ir skolotāja un skolēna savstarpēji saistīta darba paņēmieni sistēma, kas vērsta uz izglītošanos, audzināšanas un attīstības uzdevumiem mācību procesā. Mācību procesā ir jāpielieto tādas inovatīvas metodes,

kuras attīsta prasmi mācīties un kuras palīdz pusaudzīm radoši izmantot apgūtās zināšanas mācībās.

Apkopojot informāciju, var secināt, ka lielākā atšķirība starp metodēm ir tā, ka tradicionālo metožu laikā skolēni pasīvi sēž, klausās, nav aktīvas darbības. Bieži vien šāda tipa stundas ir garlaicīgas un pat nogurdinošas, taču inovatīvajās mācību stundās skolēni tiek aktīvi iesaistīti, iepazīstināti ar jaunām darbošanās metodēm, lai radītu interesi un nostiprinātu jauniegūtās zināšanas, kuras uzreiz tiek pielietotas praktiskā darbībā.

1.2. Mūzikas pedagogu un metodiķu atziņas par inovatīvu metožu pielietojumu mūzikas stundās pamatskolā

Mācību rezultāti lielā mērā atkarīgi ne tikai no zinātniski pamatotu mācību mērķu un satura noteikšanas, bet arī no mācību metodes pilnveidošanās pedagoģijas zinātnes un psiholoģijas atklājumu rezultātā. Lai palielinātu skolēnu aktivitāti mācību procesā, tiek meklēti dažādi ceļi un līdzekļi. Viens no pašiem drošākajiem ceļiem ir mācību uzdevumiem un saturam atbilstoša mācību metožu apguve, kā arī radoša to izmantošana mācību procesā (Žukovs, 1998).

Vispārīglītojošajā skolā tiek likti pamati skolēnu sagatavošanai dzīvei un darbam. Šai nolūkā nepieciešams tā pārkārtot noteiktā virzienā mācību procesu, mācību stundas organizāciju un metodiķu, lai skolēnus varētu plaši iesaistīt patstāvīgā radošā darbā, kas jāveic, apgūstot jaunas zināšanas un tās sekmīgi izmantojot praksē (Oņiščuks, 1985).

Metodi var raksturot kā paņēmienu kopumu. Vieni un tie paši paņēmieni var iekļauties vairākās metodēs, taču atsevišķos gadījumos tiek lietoti patstāvīgi (Grauzdiņa, Vasmanis, 2005).

„Metodiskais darbs ir ceļa meklēšana kādu uzdevumu risināšanai” (Zariņš, 2003, 111). Ar to bieži vien saprot tikai skolotāja darbošanos mācību metožu jomā. Ja raugās uz šo jautājumu no mūzikas pedagoģijas zinātnes viedokļa, metodiskos risinājumus prasa ne tikai mācību jautājumi, bet arī nesalīdzināmi plašākas problēmas. Skolotāja aktīvā darbība ir saistīta ar kādu noteiktu paņēmienu, sistēmu, dažādu metožu izmantošanu – mērķa un uzdevumu noteikšana, pedagoģiskā procesa un mācību satura veidošana, arī jaunu darba paņēmienu izstrādāšana dažādās skolotāja darbības jomās. Mācību metožu izvēli nosaka arī mācāmā priekšmeta specifika, stundā veicamie didaktiskie uzdevumi un skolēnu vecuma īpatnības, viņu iepriekšējās sagatavotības līmenis (Zariņš, 2003).

Kreativitātes jēdziena skaidrojumā dominē vairāki viedokļi. R. Sternbergs, T. Lubarts raksturo kreativitāti kā spēju radīt darbu, kas ir inovatīvs un sociāli nozīmīgs (noderīgs,

apmierina vajadzību). Novitāte tiek bieži minēta kā viena no būtiskākajām radošuma iezīmēm (R.Sternbergs, T. Lubarts 1999).

Kreativitāte ir noturīga individualitātes īpašība, ko raksturo novatorisms, oriģinalitāte, netradicionāli risinājumi, antikonformisms, drosme, jaunrades darbības produktivitāte dažādās nozarēs: mākslā, zinātnē, tehnikā, pedagogijā u.c., radoša intuīcija, bagāta fantāzija, iedvesma, psihes plastiskums, virsapziņas darbība. Radošums var izpausties visdažādākajā veidā un sfērās.

Mūsdienu didaktikā termins, inovatīvs mācību process, inovatīva pieeja nozīmē to, ka mācību process jāorganizē tādējādi, lai mazāk kavētos pie pagātnes un šodienas aktualitātēm, bet gan,

- lai veiktu apsteidzes mācības un
- sagatavotu cilvēku rītdienas pašizglītības nepieciešamībai,
- sniegtu nepieciešamās prasmes saskatīt un risināt problēmas,
- saskatīt problēmu risināšanas alternatīvas (Lanka, 1987).

Metodi ka nav sastingusi mācība. Tā vienmēr ir radoša. Metodes izvēlas, vērtējot skolēnu vajadzības un spējas. Tām jābūt daudzveidīgām un tās daudzkārt jāmaina, tāpēc izstrādāt precīzu metodiskās darbības paraugu, kas noderētu visiem gadījumiem, nav iespējams. Tās mērķis ir attīstīt skolēnos radošo darbību un radīt apstākļus šo impulsu aktivizācijai. Mūsdienu mācību metožu uzdevumos ietilpst skolēnu intelektuālā, tikumiskā, estētiskā, fiziskā, ekoloģiskā, darbaudzināšana, gan cilvēka aktīvas humānas attieksmes veidošana pret dabu un līdzcilvēkiem, gan nacionālo un vispārcilvēcisko vērtību vienotības apzināšanās un tai atbilstošas rīcības nodrošināšana (Nelsone, Paipare, 1992).

Plānojot mūzikas nodarbību norisi, pēc mērķu, uzdevumu un sasniedzamo rezultātu formulēšanas jāizplāno, kā tos īstenot. Izvēloties mācību saturu un mācību metodes, jāņem vērā arī skolēnu attīstības raksturiezīmes, intereses, esošā pieredze un tas, kā mācīšanās laikā darbojas smadzenes. Ļoti būtiski ir radīt pozitīvu atmosfēru: kad skolēns jūtas labi, smadzenes rad eiforijas sajūtu un stimulē smadzenes, tādējādi mācīšanās pieredze ir patīkamāka un sekmīgāka. Ja skolēnā mācīšanās izraisa negatīvas emocijas un rada stresu, smadzenes liek skolēnam bēgt vai cīnīties, neatstājot spēku mācīties. Nedrīkst aizmirst jaunu zināšanu apguvi sākt ar esošo zināšanu aktualizēšanu, lai nodrošinātu jauno zināšanu sasaisti ar iepriekšējo pieredzi. Ir nepieciešams izmantot inovatīvas mācību metodes, jo smadzeņu puslodes informāciju apstrādā atšķirīgi, tāpēc cilvēks mācās labāk, ja mācīšanās procesā iesaistītas tās abas. Skolotājam jācenšas organizēt stundas, iekļaujot aktivitātes abām smadzeņu puslodēm, lai skolēns jauno varētu integrēt jēgpilnā pasaules izpratnē. Mūsdienu skolēns spēj sekot līdzī milzīgam informāciju apjomam, tomēr nespēj tajā iedziļināties. Lai piesaistītu skolēnu uzmanību mācībām, tām jābūt pietiekami spilgtām un aizraujošām, lai spētu konkurēt ar apkārt pastāvošo realitāti.

Smadzenes labāk uztver un iegaumē „jaunumus”. Izvēlētais mācību saturs un mācību metodes ir atkarīgas no nodarbībai izvirzītajiem uzdevumiem (Grauzdiņa, 1997).

Radoši skolotāji ar inovatīvām metodēm mudina skolēnus pašiem iepazīties ar mācību saturu. Atzīstama ir skolotāju vēlme palīdzēt attīstīt skolēnu spējas izmantot iegūtās zināšanas reālās dzīves situācijās. Inovatīvā pieredze paredz, ka mācību programmā tiek akcentēti tikai galvenie pamatjēdzieni. Ikviens skolotājs atrod risinājumu uzdevumu izpildei, jo jebkura mācību stunda var notikt dabā. Skolotāji sekmīgi vada stundu netālu esošajā mežā, tādējādi pierādot, ka zaļais mežs var būt kā dzīva uzskate mācību priekšmeta satura izzināšanai (Brigmane, 2010).

Mācību metožu ir ļoti daudz. Lai tajās būtu vieglāk orientēties un vienlaikus atspoguļojot arī to savstarpējās sakarības, ir nepieciešama mācību metožu klasifikācija, kuru uzskaitījis Leonards Žukovs. Šī klasifikācija ir atbilstoša inovatīvām mācību metodēm mūzikā. Izšķir vairākus mācību metožu klasifikāciju veidus:

- metožu klasifikācija pēc didaktiskiem uzdevumiem;
- metožu klasifikācija pēc zināšanu avotiem;
- metožu klasifikācija pēc skolēnu izziņas darbības organizēšanas paņēmieni

sistēmas.

Pirmajā gadījumā izšķir trīs metožu grupas:

- jaunās vielas izklāsta metodes;
- prasmju un iemaņu izkopšanas metodes;
- zināšanu, prasmju un iemaņu pārbaudes metodes.

Šī klasifikācija nav apmierinoša, jo katrā metožu grupā iekļaujas daudzas un dažādas metodes, kas prasa sīkāku klasifikāciju (Žukovs, 1998).

1. tabulā apkopota mācību metožu klasifikācijas sistēma, kuru izstrādājis V. Zelmenis. Šī klasifikāciju sistēma tiek izmantota arī mūzikas stundās pamatskolā. (sk.1.tabulu)

1.tabula. Mācību metožu klasifikācijas sistēma pēc zināšanu avotiem (Žukovs, 1998,73)

Izziņas ceļi un avoti	Netiešā izziņa (otrā signālu sistēma)		Tiešā izziņa (pirmā signālu sistēma)	
	Dzīvais vārds	Grāmata	Lietas un parādības	Darbs
Mācību metodes	Vārdiskās metodes		Tiešās izziņas metodes	
Didaktiskie uzdevumi	Dzīvā vārda metodes	Darbs ar grāmatu	Uzskates metodes	Praktiskās metodes
Jaunu atziņu apgūšana	Sistemātiskais izklāsts, pārrunas, mutvārdu vingrinājumi, pārbaude	Izskaidrojošā lasīšana, patstāvīgā lasīšana	Demonstrējumi, novērojumi ekskursijās, ilgstoši patstāvīgi novērojumi	Laboratorijas darbi, praktiskie darbi
Prasmju un iemaņu izkopšana		(plāna izstrādāšana), rakstveida un grafiskie vingrinājumi, kontroldarbi		
Pārbaude				

1. tabulā uzskatāmi atspoguļota mācību metožu klasifikācijas sistēma, kuru var pielietot arī mūzikas stundās un mācību procesā. Viena no vissenāk pazīstamajām dzīvā vārda metodēm ir sistemātiskais izklāsts. Atkarībā no skolēnu vecuma skolotāja stāstījums ilgst 5-10 minūtes.

Sistemātiskā izklāsta pamatprasības ir:

- skolotāja stāstījumam, par mācību tēmu jābūt plānveidīgam un saturīgam, kā arī, skolēna vecumam atbilstošam;
- lai stāstījums vairāk piesaistītu skolēna uzmanību un intensīvi iedarbotos uz dzirdes atmiņu, skolotāja izklāstam jābūt spilgtam un pārlicinošam;
- stāstījumam jābalstās uz skolēnu priekšzināšanām;
- ja iespējams, izklāstāmā mācību viela skolotājam jāsaista ar dzīvi, jāparāda apgūstamās vielas nozīmi praktiskajā dzīvē un turpmākajā skolēnu izglītībā. Pārrunu galvenā būtība ir vadīt skolēnus uz jaunām atziņām. Pārrunu metodes laikā skolotājs vada sarunu tā, lai paši skolēni būtu atklājuši patiesību un nonākuši līdz galvenajai atziņai. Pārrunas var izmantot arī tad, ja tiek

atkārtota un nostiprināta mācību viela. Jautājumi skolēnam jāuzdod tā, lai skolēns nevarētu atbildēt ar jā vai nē, tāpat, atbildes skolēnam ir jāpamato. Darbs ar grāmatu ir viena no vārdiskajām metodēm. To var izmantot mācību stundās, gatavojot mājas uzdevumus. Viens no svarīgākajiem priekšnosacījumiem ir lasīšanas tehnikas apguves līmenis. Reālās pasaules izziņas process sākas ar dzīvo vērošanu. Mācību procesā tā izpaužas uztverē. Mūsdienu skolās kā metodisku paņēmieni izmanto zīmējumu uz tāfeles. Pie uzskates metodēm pieder ekskursijas, demonstrējumi u.c. Skolēniem jāredz tikai tas, kas ir vajadzīgs mācību vielas uztverei. Nevajadzīgais novirza skolēnu uzmanību.

Izglītībā, zināšanu apgūvē un mūzikas stundās tiek pielietotas dažādas inovācijas:

- Projektu metode, nedēļa
- Projektu darbi
- Skolēnu portfolio
- Standarti (pamatizglītības, mācību priekšmetu utt.)- kompetenču pieeja
- Informācijas tehnoloģijas(datori, interaktīvā tāfele u.c.)
- Kvalifikācijas pakāpes u.c. (Kraščiņa,2013).

Pievērst uzmanību mūzikas skolotāja darbības veidiem nepieciešams, jo bieži skolotāji dažādos darbības veidus neapzinās, neanalizē to īpatnības un necenšas savu darbu pilnveidot. Mācību metodiskā darbā var izcelt divus virzienus: pirmais – darbs, kas virzīts uz skolēniem, otrs – darbs, kas virzīts uz skolotājiem. Uz skolēniem vērstais mācību metodiskais darbs vairāk realizējas kā mācību procesa praktiskais nodrošinājums (Žukovs, 1998).

Skolotāja stāstījums, pārrunas, darbs ar grāmatu uzskates un praktisko metožu lietošana galvenokārt ir saistīta ar jaunu prasmju apguvi. Vingrinājums ir mērķtiecīga, noteiktā veidā organizētas darbības atkārtošana, lai pilnveidotu pašu izpildes procesu. Vingrinājumi var būt pēc parauga un arī ar radošu pieeju. To nepieciešamais daudzums mācību vielas nostiprināšanai, prasmju un iemaņu izkopšanai atkarīgs no skolēna individuālajām īpatnībām (Grauzdiņa,Vasmanis, 2006).

L. Žukovs savā pētījumā balstījies uz J.Lenera atziņām. J. Leners izvirzījis jaunu nostādni mācību metožu izpratnē un klasifikācijā. Viņš mācību metodes klasificē pēc skolēnu zināšanu apguves līmeņiem. Izdala trīs zināšanu apguves līmeņus:

- apjēgta uztvere un iegaumēšana, kas ārēji izpaužas precizitātē;
- zināšanu izmantošana pēc parauga vai līdzīgās situācijās;
- zināšanu radoša izmantošana.

Mācību procesā visi apguves līmeņi ir saistīti. Katram zināšanu un darbības veidu apguves līmenim ir atbilstošas mācību metodes. 2.tabulā tiek parādīta mācību metožu

klasifikācijas shēma, kas veidota pēc skolēnu izziņas darbības organizēšanas paņēmieni sistēmas, kas ir atbilstoša mūzikas stundu norisei. (sk.2.tabulu), (Žukovs, 1998).

2.tabula. Mācību metožu klasifikācijas shēma. (Žukovs, 1998, 84, 85)

Metodes nosaukums	Metodes būtība	Mācību un audzināšanas uzdevumu iespējams risinājums
Izskaidrojoši ilustratīvā metode	Zināšanu sniegšana gatavā veidā, izmantojot dzīvo vārdu un uzskati	Zināšanu uztvere, apjēgšana, uzmanības attīstība
Reproduktīvā metode	Skolotājs rosina skolēnus reproducēt apgūtās zināšanas	Zināšanu nostiprināšana, prasmju un iemaņu veidošana
Problēmiskā metode	Skolotājs izvirza problēmu, pats to risina, atklājot risināšanas ceļu	Skolēnu domāšanas attīstība, rādot zinātniskās izziņas loģiku. Mācību intereses veidošana skolēnos
Heiristiskā metode	Heiristiskās pārrunas ceļā skolotājs organizē un vada skolēnu izziņas darbību tā, lai skolēni patstāvīgi nonāktu līdz risinājumam	Sekmēt zināšanu pārveidi pārliecībā. Veidot interesi par mācību darbu
Pētnieciskā metode	Tas pats, kas iepriekšējā metodē, tikai ar skolēnu patstāvīgās darbības augstāku līmeni	Zinātniskās izziņas metožu apguves attīstība

Ilustratīvi skaidrojošā metode skaidri raksturo skolotāja un skolēna darbību. Skolotājs gatavā veidā sniedz informāciju izmantojot dažādus līdzekļus, bet skolēni sasaista jauno informāciju ar jau apgūto. Šī metode raksturīga ar dažādu informācijas avotu un līdzekļu izmantošanu, tomēr skolēna darbība paliek viena un tā pati – viņš uztver, apjēdz, iegaumē. Ar reproduktīvās metodes pielietošanu stundā, skolotājs ne tikai sniedz gatavu darbu, bet organizē skolēnu darbu. Darbības paņēmieni atveidošana pēc parauga ir galvenā reproduktīvās metodes iezīme. Problēmiskais izklāsts ir pamatmetode skolēnu radošo spēju attīstībai. Ar savu izklāstu skolotājs liek skolēniem sekot, kāds ir problēmas risināšanas ceļš. Heiristiskā metode realizējas skolotāja un skolēnu daļēju meklējumu pārrunā. Šī metode jāapvieno ar citām iepriekš

aplūkotajām metodēm. Metode ir mazefektīva, kad jāveido praktiskās prasmes un iemaņas, kur liela nozīme ir parādīšanai un atdarināšanai. Pētnieciskā metode nepieciešama, lai skolēni apgūtu zināšanas vēl nepazīstamā situācijā. Šajā metodē jānodrošina zināšanu radoša izmantošana, sekmēt skolēna zinātkāres attīstību, veidot radošās darbības pieredzi.

Mācību priekšmeta "Mūzika" satura apguvei skolā ir nepieciešami kvalitatīvi mūzikas instrumenti, mūzikas atskaņošanas iekārtas un ieraksti. Priekšmeta mērķis ir sekmēt izglītojamā emocionālo un intelektuālo attīstību, atraisīt radošās spējas, veidojot priekšnoteikumus tam, lai katrs spētu kļūt par aktīvu mūzikas klausītāju vai dažādu veidu mūzikas amatieru kopu dalībnieku. Mūzikas stundas uzdevums ir radīt izglītojamam iespēju:

- apgūt mūzikas valodas elementus;
- izkopt spēju ieklausīties skaņu pasaulē, uztvert mūziku emocionāli un attīstīt tēlaini asociatīvo domāšanu, prasmi raksturot mūzikas izteiksmes līdzekļus, iegūt praktiskai muzicēšanai nepieciešamo pieredzi;
- iepazīt pasaules mūzikas attīstību, izkopt spēju uztvert dažādu kultūru mūzikas valodu.

Mācību priekšmeta obligātais saturs:

- Mūzikas valoda: nošu pieraksts; solfedžo; mūzikas žanri; mūzikas izteiksmes līdzekļi; izpildītāju sastāvi.
- Mūzikas uztvere un radošā darbība: praktiskā muzicēšana; mūzikas klausīšanās.

Mūzika – kultūras sastāvdaļa: mūzikas literatūra; nozīmīgākās personības mūzikā (Mūzika 1.-9.klasei,2005).

„Nevajadzētu tiekties pēc pilnīgi visu uzdevumu izpildes, tomēr vēlams izmantot katra struktūrkomponenta apgūšanai domātus uzdevumus, pievēršoties gan mūzikas valodas elementu apguvei, gan mūzikas kā kultūras sastāvdaļas iepazīšanai, gan arī mūzikas uztverei un radošajai darbībai” (Vasmanis,2004,8). Mūzikas stundās galvenā mācību forma ir praktiskā darbošanās. Mākslinieciskā darbība sniedz bagātu pieredzi un sekmē harmoniskas personības attīstību. Vienlīdz svarīgi ir abi personības attīstībai izvirzāmie mērķi – gan katra audzēkņa individuālo spēju attīstība, gan skolēnu savstarpējās sadarbības iemaņu veidošana (Grauzdiņa, Vasmanis, 2005).

Mācību satura galvenie elementi ir noteikti programmās, vadlīnijās un citos dokumentos, taču konkrētais mācību saturs skolotājam jāveido pašam. Šai nolūkā skolotājam jādarbojas trīs lielās jomās. Vispirms tā ir kultūras situācijas analīze un individuālā mācību satura un metožu veidošana. Tālāk ir nepieciešams apzināt bērnu līdzdalību šajās mūzikās dzīves norisēs. To varētu nosaukt par mūzikas kultūras iespējamās ietekmes kritērijiem un būtu labi, ja skolotājs izveidotu noteiktu vērtējumu skalu, kur salīdzināt bērnu kultūras prasības. „Balstoties uz iegūto

informāciju, skolotājam vajadzētu veidot konkrēto mācību saturu un metodes. Jāatzīmē, ka palīg līdzekļi šī uzdevuma veikšanai skolotājam gandrīz nav pieejami. Ja ir izveidots mācību saturs un metodes, nepieciešams stāties pie otrās metodiskās darbības jomas – mācību satura apguves organizēšanas. Šīs mācību metodes un atbilstošās darba formas ir izstrādātas diezgan sīki, tikai to izmantošanā skolotājam jāpievērš sevišķa uzmanība mācību metošu pastāvīgai saskaņošanai ar reālo kultūras situāciju” (Zariņš,2003, 112). Iepriekš minētais parāda, ka mūzikas skolotāja darbs neaprobežojas ar mācību procesu. Mūzikas mācības šai darbā neapšaubāmi ieņem galveno vietu, skolotājam realizējot savus galvenos mērķus (Zariņš,2003).

I.Millere savā grāmatā izvirza dažas inovatīvas metodes, kuras var pielietot mūzikas stundās:

1. Bilingvālā metode.

Tā izmantojama kā speciāla mācību metode, kas paredz otras valodas kā saziņas un mācību valodas izmantošanu mācību procesā, apgūstot satura atsevišķas tēmas un lasot tekstus.

2. Datora izmantošana.

Datori nodrošina bagātu izziņas avotu, materiālu daudzveidību (attēli, kartes, mūzika u.c.), iespēju iegūt tūlītēju atgriezenisko saikni pārbaudes rezultātiem (pareizas, nepareizas atbildes, atbilžu analīze). Mācībās izmantojot datoru:

- veidojas aktivitāte, jo skolēni piedalās mācīšanas – mācīšanās procesā;
- ir individualizēts temps, kas ļauj katram skolēnam mācīties sev atbilstīgā ritmā;
- ir plaša pieejamība.

Datori dot iespēju darboties interaktīvi.

3. Projektu metode.

Šī metode ļauj skolēniem:

- patstāvīgi apgūt zināšanas un prasmes un tās izmantot;
- attīstīt kritisko domāšanu;
- izteikt personīgo attieksmi un radoši apliecināt sevi darbā;
- saskatīt problēmas, tās definēt un meklēt risinājumus (Millere,2003).

Attiecībā uz inovatīvām metodēm, lai nodrošinātu skolēnu patstāvīgāku, aktīvāku mācīšanos, ir skolotāji, kuri izmanto problēmpieejas, individuālos un grupu projektus, kas rosina skolēnus iedziļināties mācību saturā, stimulē viņu radošās spējas un attīsta prasmi izmantot zināšanas reālās dzīves situācijās. Tomēr šīs metodes netiek izmantotas bieži, jo stundās, galvenokārt, tiek akcentēta intensīva vingrināšanās un tādu prasmju attīstība, kas nodrošina skolēnu sekmes attiecīgajos mācību priekšmetos un centralizētajos eksāmenos (Brigmane, 2010).

„Metožu izvēli nosaka mācību satura mērķis un uzdevumi” (Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2008, 47). Valsts izglītības satura centrs ir izstrādājis programmu mūzikā 1.-9.klasei, mūzikas skolotājiem, kurā ir uzskaitītas inovatīvas metodes un paskaidrots, kā tās pielietot mācību darbā (sk.pielikumu nr.1), (Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2008).

Svarīga ir izvēlēto metožu daudzveidība, kas padara mācību procesu interesantāku gan pedagogiem, gan izglītojamajiem, kuru mācīšanās stili ir atšķirīgi. Izglītības satura un eksaminācijas centrs apkopojis mācību metodes un muzikālas darbības veidus (sk.pielikumu nr.2), (Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2008).

Vispārīglītojošajā skolā iegūstamajām zināšanām jābūt tādā līmenī, lai skolēns kļūtu ne tikai par mūzikas klausītāju, bet spētu arī muzicēt amatiera līmenī. Mūzikas stundām vajadzētu izkopt spēju ieklausīties skaņu pasaulē, uztvert mūziku emocionāli un attīstīt tēlaini asociatīvo domāšanu, prasmi raksturot mūzikas izteiksmes līdzekļus, iegūt praktiskai muzicēšanai nepieciešamo pieredzi. Līdz ar to skolēniem būtu stundās ne tikai jāklausās mūzika, jāiepazīst nozīmīgākās personības mūzikā, dažādi mūzikas žanri un izteiksmes līdzekļi, bet arī jāmacās nošu pieraksts, solfedžo prasmes un praktiski jāmuzicē. Standarts paredz arī prasmes, kādas skolēniem būtu jābūt apguvušiem, pabeidzot noteiktu klasi. Piemēram, pabeidzot 3. klasi, skolēniem gan jāprot izmantot skaņurīkus, taču to vēl nevar saukt par kāda instrumenta spēles apguvi. Bērniem jābūt apguvušiem 16 dziesmas, vismaz pusei no tām jābūt tautasdziesmām. Savukārt pēc 9. klases absolvēšanas skolēnam būtu pat jāspēj spēlēt grupā atbilstoši savām spējām, izmantot mūzikas instrumentus pavadījumu sacerēšanā. Druvienas pamatskolas mūzikas skolotāja atzīstot, ka visi viņas skolēni joprojām iemācās spēlēt kādu instrumentu, norāda: mūzikas stundas jādažādo, ņemot vērā bērnu spēju līmeni katrā klasē. Tomēr viņa spriež, ka visvērtīgākā mūzikas sastāvdaļa ir radoša muzicēšana. Ja bērni ar to aizrāvušies, tad labāk muzicēšanai veltīt vairāk laika nekā teorijas apguvei. “Muzikāli attīstīties var jebkurš bērns, arī tas, kuram nav muzikālās dzirdes. Patiesībā iedzimta laba dzirde ir ļoti maz bērniem,” uzsver skolotāja. Kad skolēni klasē kopīgi muzicē, vēlams, lai piedalās visi. Nekas, ja izpildījums nebūs perfekts. Nav taču koncerts.” Arī VISC ieskatā jācenšas panākt katra bērna progresu mūzikā, neraugoties uz to, vai viņam piemīt muzikālās spējas (Kuzmina,2015).

Analizējot mūzikas pedagogu un metodiķu atziņas par inovatīvu metožu pielietojumu mūzikas stundās pamatskolā, tiek secināts, ka pedagogam jāpārzina pietiekami daudz metodes, lai spētu pusaudzi ieinteresēt mācību darbā. Bieži gadās situācijas, kad audzinātāja ar muzikālo izglītību (piem., pianiste) ļoti labā līmenī spēlē bērniem priekšā dažādus skaņdarbus. Bērni, protams, dara, kas kuram ienāk prātā. Šajā situācijā audzinātājas uzdevums tomēr ir ne tikai muzicēt, bet arī atrast paņēmienus, kā bērnus piesaistīt mūzikai, kā iemācīt klausīties un uztvert mūziku. Bez šaubām, audzinātājam ir jābūt ar muzikālo izglītību un jāprot labi un aizrautīgi

muzicēt, bet šajā gadījumā pirmajā vietā izvirzās pedagoģiskās prasmes piesaistīt bērnu mūzikai. Mūzikas stundās nepietiek ar to, ka skolēns labi apguvis mācību programmu. Skolotājam audzēknis jāvirza uz to, lai mūzikas stundā apgūto, varētu labi parādīt un muzicēšanas procesā kā klausītājus iesaistīt arī citus cilvēkus. Inovatīvu mācīšanas metožu izmantošana ir pirmais solis, lai uzlabotu zināšanu apguves procesu skolā un palīdzētu skolēniem attīstīt turpmākajai dzīvei un darbam nepieciešamās iemaņas.

2. Inovatīvu metožu pielietojums mācību procesā

2.1. Anketēšanas rezultātu un pedagoģiskā vērojuma analīze

Lai pārbaudītu bakalaura darbā izvirzīto mērķi - izpētīt inovatīvu metožu pielietojuma būtību mūzikas stundās pamatskolā – tika veikts empīriskais pētījums 2015. gada 1. un 2. semestrī Siguldas pilsētas vidusskolā, 6.klasē. Tika pielietotas šādas metodes - pedagoģiskās prakses analīze, anketēšana, aptauja, pašvērtējums.

Tika izveidota aptauja par inovatīvu metožu pielietojumu mūzikas stundās, lai noskaidrotu, kā inovatīvu metožu pielietojums ietekmē skolēnu mācību darbu. Aptaujā piedalījās 3 respondentes, mūzikas skolotājas, kuras strādā vispārīzglītojošajā skolā no 5.-9.klasei.

Respondentēm tika uzdoti ievadjautājumi: *Ar kurām klasēm Jūs strādājat?*; un *Kāds ir Jūsu darba stāžs?*

Skolotāja A atbildēja, ka mūziku pasniedz jau 15 gadus un šobrīd strādā ar piektās un sestās klases skolēniem. Mūzikas skolotāja B atbildēja, ka mūziku māca vissarežģītākajam posmam pamatskolā- 7.-9. klasei un darba stāžs sasniedz 5 gadus. Respondente C atbildēja, ka mūziku pamatskolā pasniedz jau 25 gadus un šobrīd strādā ar 5.- 9.klasi. Skolotāju darba stāži ir ļoti atšķirīgi, tādēļ ir jautājumi, uz kuriem atbildes atšķiras.

Lai noskaidrotu, kāda ir respondentu pieredze darbā ar inovatīvām metodēm, tika uzdots jautājums - *Kādas inovatīvas metodes Jūs pielietojat savās stundās?*

Uz pirmo jautājumu tika saņemtas atšķirīgas atbildes. Respondentes savās stundās pielieto dažādas inovatīvas metodes. Respondente A atbildēja, ka precīzu skaitu metodēm nosaukt nevar, jo to skaits un pielietošana mācību darbā mainās. Savukārt, mūzikas skolotāja C atbildēja, ka mācību darbā bieži izmanto grupu, diskusiju, pāru, projektu informācijas tehnoloģiju u.c. metodes. Respondente B atbildēja, ka sākot strādāt, pielietoja tradicionālas metodes (lekcija, darbs ar tekstu, diskusija, u.c.), taču šobrīd, savā pedagoģiskajā darbā meklē un izzina metodes, ar kuru palīdzību, skolēni vairāk tiktu ieinteresēti stundas tematā, piemēram, spēle un projektu metode. Apkopojot rezultātus, var secināt, ka dažas inovatīvas metodes respondentiem bija vienādas, piemēram, projektu metode, informāciju tehnoloģijas, spēle, ka inovatīvu metožu pielietojums tiek izmantots stundās un tās ir dažādas.

Lai noskaidrotu, kur skolotājas apguva inovatīvu metožu pielietojumu mūzikas stundās, tika uzdots jautājums – *Vai inovatīvas metodes apgūvāt, apmeklējot profesionālās pilnveides kursus (kādas?), vai, studējot jaunāko metodisko literatūru?*

Sniedzot atbildi uz otro jautājumu, respondentes atzīmē, ka metodes apguvušas pašmācības ceļā, kas ir ļoti pozitīvi, jo skolotājas „ir atvērtas” jaunajam, un savā darbā pielieto

metodes, kuras uzskata par vajadzīgām stundas darbā. Skolotājas atzīst, ka daudzas metodes var aizgūt no kolēģiem. Skolotājām regulāri jāapmeklē profesionālās pilnveides kursi, kuros ļoti daudz tiek runāts par metožu pielietojumu stundās. No atbildēm var secināt, ka inovatīvas metodes ir daudz un dažādas, ja reiz tās var apgūt pašmācības ceļā un ir iespējams vilkt paralēles ar citiem priekšmetiem. Profesionālās pilnveides kursi ir noderīgi, jo kursu programmas ietvaros pedagogi iegūst un aktualizē savas zināšanas.

Lai noskaidrotu, vai inovatīvas metodes radījušas izmaiņas mācību procesā, tika uzdots jautājums – *Kādas, Jūsaprāt, izmaiņas ir mācību stundu norisē, pielietojot inovatīvas metodes?*

Atbildot uz trešo jautājumu, visas trīs respondentes vienbalsīgi apstiprināja, ka izmaiņas ir – skolēniem apgūstamais mācību materiāls labāk paliek atmiņā, mācību stundas ir daudz radošākas, interesantākas, daudzpusīgākas.

Lai uzzinātu, vai skolēnu mācību sasniegumi ir mainījušies, tika uzdots jautājums – *Vai skolēnu sekmes, izmantojot inovatīvas metodes, ir mainījušās?*

Respondente A atbildēja, ka katrā ziņā atzīmes nav zemākas, skolēni stundās ir zinātkāri un darbu padara ar interesi. No atbildes var secināt, ka izmantojot inovatīvas mācību metodes, skolēniem mācību darbs sagādā prieku. Savukārt respondente B atbildēja, ka sekmes ir atkarīgas no tā, kā skolēns mācās. Respondente C sniedza atbildi, ka ir mainījušās, un ir skolēni, kuriem sekmes uzlabojušās no vidējiem līdz pat gandrīz augstiem vērtējumiem. No tā var secināt, ka izvēloties jebkuru metodi, tā nenoteiks skolēna zināšanu līmeni. Mācīšanās tomēr paliek katra paša skolēna ziņā, skolotāja uzdevums ir izmantot inovatīvas metodes, lai ieinteresētu skolēnu un rosinātu izziņas procesus.

Lai izprastu, vai inovatīvu metožu pielietojums skolēnam ir noderīgs, skolotājām tika uzdots jautājums – *Ko, pēc Jūsu domām, inovatīvu metožu pielietojums sniedz skolēnam?*

Atbildes uz piekto jautājumu bija dažādas, bet katrā no tām bija sava taisnība – respondente A atbildēja, ka labumu ir ļoti daudz – iespēja labāk izprast mācāmo vielu, aktīvi darboties pāros un grupās pildot dažādus testus un spēles u.c., viss ir atkarīgs no skolotāja radošuma, respondente B uzskata, ka izvēlētā metode palīdz tad, ja mācāmais materiāls ir interesants un aizraujošs, savukārt respondente C uzskata, ka metode jāpielieto tā, lai attīstītu visas uztveres reizē – redzi, dzirdi, tausti. Visiem šiem apgalvojumiem viennozīmīgi var piekrist, jo, piemēram, ja tiek demonstrēts operas vai baleta video ieraksts, tas skolēnu ieinteresēs vairāk, nekā stāstījums, rezultātā skolēniem labāk paliek atmiņā viss mācītais. Var secināt, ka, lielā mērā no skolotāja ir atkarīgs tas, cik interesanta un prātā paliekoša, vai tieši otrādi – neinteresanta būs mācību stunda, kura savukārt būs atkarīga no skolotājas pielietotās mācību metodes.

Lai noskaidrotu, kuras no metodēm praksē tiek uzskatītas par efektīvākām, respondentes atbildēja uz šādu jautājumu: *Kuras ir visefektīvākās inovatīvās metodes, kuras visbiežāk tiek pielietotas mācību darbā?*

Sestā jautājuma atbildes bija dažādas – praktiskais darbs pie tāfeles, koncertieraksti (visdažādākie) un interaktīvās spēles, grupu darbs, pāru darbs, jautājumi – atbildes, domu karte, diskusija. Viena no skolotājām atbildēja, ka reizēm skolēni tieši nevēlas iet pie tāfeles un praktiski darboties, jo tad ir redzamas ne tikai skolēnu zināšanas, bet arī tas, ko skolēns nav apguvis. Pēc atbildēm var secināt, ka skolēniem vislabāk patīk uzdevumi, kuros var radoši un praktiski iesaistīties, skatīties video demonstrējumus, klausīties ierakstus, kuri pirms tam bija tikai dzirdēti, kā arī interaktīvās spēles bērnu spēj ieinteresēt visvairāk.

Lai noskaidrotu pašu būtiskāko – vai, ja stundā pielieto inovācijas, skolēni labāk izprot apgūstamo mācību materiālu, tika uzdots jautājums – *Vai skolēnu izpratne par mūziku/ teoriju/ nošu rakstu utt., ir palielinājusies vai varbūt nav mainījusies, ja mācību stundā tiek pielietotas dažādas inovatīvas metodes?*

No saņemtajām atbildēm uz septīto jautājumu var secināt, ka attiecīgā metode nav nekāds brīnumlīdzeklis, lai visiem skolēniem spētu iemācīt mācību vielu. Viena no mūzikas skolotājām atbildēja, ka izmantojot attiecīgo metodi mācību stundā, mainās bērnu interese, solfedžo un mūzikas mācība vairs neliekas grūta un sarežģīta. Cita respondente pauda viedokli, ka izmaiņas ir jūtamas, jo ir iespēja mūzikas teoriju parādīt no dažādiem rakursiem – bērniem saprotamākā un ieinteresējošākā veidā, kas rezultātā veicina skolēnu izpratni.

Apkopojot un analizējot anketēšanā iegūtos rezultātus, var secināt, ka inovatīvas metodes ir lielisks palīgs skolotājiem, kā arī skolēniem, lai apgūtu sarežģītākas mācību teorijas, mūzikas valodas elementus, dažādus uzdevumus. Inovatīvu metožu pielietojums mācību stundas var padarīt aizraujošākas un izzinošākas, kurās skolēni gūst izsmeļošu priekšstatu par apgūstamo mūzikas materiālu, izpildītāju, vai konkrētu instrumentu. Skolotājas, piemēram, aptaujātās respondentes, metodes apguvušas pašmācības ceļā un ir aizguvušas no savām kolēģēm.

Inovācijas ir svarīga sastāvdaļa mūzikas stundās, un tās ietver trīs nozīmes: inovācijas kā instruments, inovācijas kā process jeb darbība, inovācijas kā galarezultāts (Dimza, 2003). Inovatīva metode ir jauns darbības izpildes veids, kas tiek pielietots mūzikas stundās, mācību darbā ar skolēniem.

Empīriskā pētījuma ietvaros mācību gada pirmajā semestrī tika vērota 6. klases mūzikas stunda Siguldas pilsētas vidusskolā pie skolotājas Līgas Trupavnieces. Mūzikas stundas temats bija – latviešu komponists Emīlis Melngailis. Stundai tika izvirzīts mērķis - paplašināt zināšanas par vienu no latviešu izcilākajiem komponistiem.

Mūzikas stundā pielietoja šādus uzskates līdzekļus: mācību grāmatu, mūzikas ierakstus, informāciju tehnoloģijas - datoru, projektoru, ekrānu.

Stundas gaitā skolēniem bija jāapgūst klausāmais mūzikas materiāls: Em.Melngaiļa jautā kora dziesmas „Jāņuvakars” un „Nebrauc tik dikti”. Stundas gaita: ievads, jaunās vielas apguve, mūzikas klausīšanās un analīze, vielas atkārtojums un nobeigums.

Stunda iesākās ar sasveicināšanos. Vērotajā mūzikas stundas ievada daļā tika pielietots metodiskais paņēmieni - domu karte. Tāfeles vidū skolotāja bija uzrakstījusi - latviešu komponisti. Skolēni nāca pa vienam pie tāfeles, kur rakstīja tos komponistus, par kuriem bija jau stāstīts iepriekšējās mācību stundās un tos, par kuriem skolēni vēlējās uzzināt un kurus zināja.

Stundas vidusdaļa sākās ar jauno apguves materiālu. Mūzikas skolotāja savā darbā pielietoja dažādas inovatīvas metodes, kuras sasaistījās ar stundas tematu:

- Skolēni lasīja pa vienam teikumam uz priekšu tekstu, par komponista biogrāfiju un daiļradi.

Darba autore savā pedagoģiskajā praksē novērojusi, ka 6.klasē, šī teksta apgūšanas un iepazīšanas metode ir vislabākā, jo skolēni aktīvi seko līdzī citi cita lasītajam.

- Sekoja skolotājas stāstījums par kora dziesmas „Nebrauc tik dikti” tapšanu. Stāstījums notika lekcijas veidā.

Lekcijas metode, nav pati veiksmīgākā sestās klases skolēniem un to parasti iesaka pielietot vidusskolas klasē, bet stāstījums, par kora dziesmu nebija garš.

- Skolēni klausījās Em.Melngaiļa kora dziesmu „Jāņu vakars” un kora dziesmu „Nebrauc tik dikti”. Mūzikas skolotāja pielietoja mācību metodes- demonstrēšana, pārrunas un diskusija. Skolēniem ļāva izteikties, bet, lai viņi klausītos un spētu izteikt savu viedokli, skolotāja pirms mūzikas fragmenta demonstrēšanas skolēniem uzdeva uzdevumu - raksturot dziedājumu, sekot līdzī kora dziesmas tekstam grāmatā, pierakstīt dinamikas apzīmējumus katram pantam.

Darba autore uzskata, ka šī metode ir ļoti sekmīga, jo uzdodot skolēnam klausīšanos ar uzdevumu, skolēnam būs stimulēts klausīties.

- Nākamais skolēnu uzdevums bija skandēt, ritmizēt grāmatā norādīto ritma vingrinājumu: ar ritma zīlēm, ar tekstu katru balsi atsevišķi, trīsbalsīgi /klase trīs grupās/.

Lai šī uzdevuma izpilde būtu sekmīgāka, stundā skolotāja varēja izmantot informāciju tehnoloģijas – ar projektoru un datora palīdzību, norādīto vingrinājumu, demonstrēt klases priekšā. Tas palīdzētu gan skolēniem, gan skolotājai, jo skolēnu galvas nebūtu noliekušās pie grāmatām, bet gan būtu paceltas augšā. Diemžēl, šajā stundā IT netika pielietotas.

- Turpmākās stundas gaita pagāja, apgūstot latviešu tautas dziesmu Em.Melgaiļa apdarē „Nebrauc tik dikti” pēc dzirdes - skolotājas demonstrējums, tad pa frāzēm skolēni mācījās latviešu tautasdziesmu (visi, pa pāriem), pa pantiem, ar pavadījumu.

Stundas gaitai turpinoties, skolotāja aicināja skolēnus aizvērt acis. Skolotāja izteica dažādus apgalvojumus saistībā ar stundas tēmu. Ja atbilde bija pareiza, skolēni pacēla rokas. Šajā mācību tematā varēja pielietot vienkāršāko metodi pārrunāt izlasīto grāmatā, izteikt savas domas. Bet, skolotāja bija ieinteresēta padarīt savu mācību darbu interesantāku, radošāku un vēlējās, lai skolēni iemācītos atcerētos, tika pielietota metode – spēle. Skolotājai bija iepriekš sagatavotas kartītes, uz kurām bija uzrakstīti svarīgākie vārdi par stundas tēmu, piemēram, Melngailis, Jāņuvakars, utt. Skolēnu uzdevums bija skaidrot klasesbiedriem vārdu, kas ir kartītē, nepieminot to. (sk. 1. attēlu)

MELNGAILIS

JĀŅU VAKARS

1.attēls. Spēles kartītes.

Lai iemācītos dziesmas, ir pieejamas divas mācību metodes- dziedāšana pēc dzirdes (izglītojamie noklausās dziesmu un iemācās dziedāt pēc dzirdes), dziedāšana pēc notīm (izglītojamie pedagoga vadībā pēc nošu raksta dzied melodiju, aktualizējot apgūtos mūzikas valodas elementus). Šajā stundā skolotāja dziesmu mācīja pēc dzirdes, kura bija vispiemērotākā metode, jo dziesmas ritms bija sarežģīts.

Vērojot stundu, varēja pamanīt, ka skolēni uzklausa skolotājas stāstīto, aktīvi darbojas stundā. Protams, svarīga ir arī disciplīna, un šajā stundā ar to problēmu nebija. Interesanta likās refleksija. Skolēni aktīvi iesaistījās spēlē, kuras mērķis bija atkārtot stundas tematu. Šī bija pateicīga metode, jo no skolēna bija dzirdams, kas stundas laikā apgūts. Stundas gaitā, kad klasei bija jāritmizē, skolotāja iesaistīja skolēnus, kuri mācās mūzikas skolā. Skolēni palīdzēja klasesbiedriem, kuru zināšanas mūzikā nav tik plašas.

Mācību metodes ir skolotāja un skolēnu didaktiskās sadarbības paņēmieni sistēma, kuras ietvaros skolēni apgūst jaunas zināšanas, prasmes, attīsta izziņas spējas, bet svarīga ir arī skolotāja radošuma pakāpe un skolēnu mācīšanās prasmes.

2.2. Pedagoģiskās pieredzes analīze

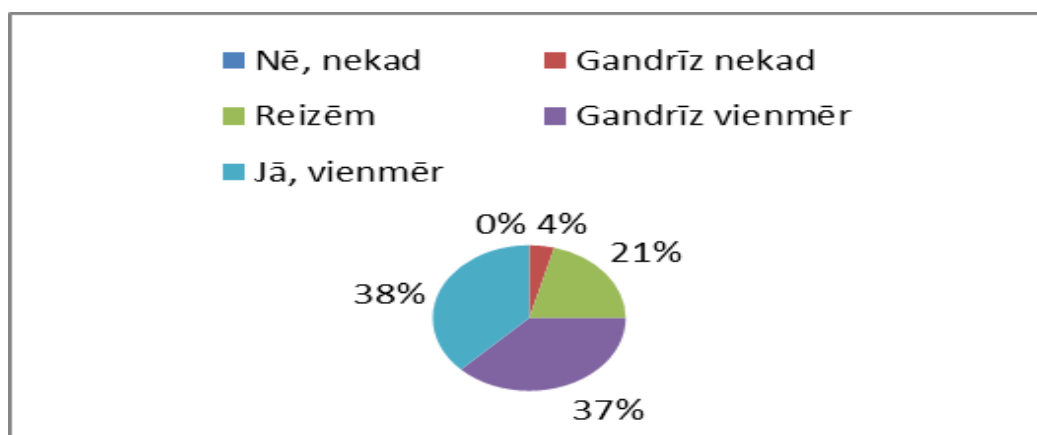
Darba autore Siguldas pilsētas vidusskolā strādā trīs gadus un māca mūziku skolēniem no 5.-12. klasei. Empīriskais pētījums, izmantojot pedagoģiskās pieredzes analīzi, anketēšanu, aptauju, pašvērtējumu, tikai veikts 6. un 8. klasē. Strādājot pirmo gadu, mācību metodes, kuras tika izmantotas, bija vien – lekciju metode, diskusija, pārrunas, darbs ar tekstu, dziesmu mācīšanās pēc dzirdes, konspekts. Pēc skolēnu sekmēm, uzvedības, strādāšanas stundās, kā arī skolotāja pašvērtējuma mācību gada beigās, tika secināts, ka jāmeklē jauna pieeja, tādēļ tika apzinātas inovatīvas mācību metodes, kas būtu interesantas un padarītu skolēnu un arī skolotājas darbu aizraujošāku.

Inovatīvu metožu pielietojums mūzikas stundās var būt dažāds. Klasē var būt skolēni, kuriem mācāmais temats šķitīs saprotamāks, nekā citiem skolēniem. Tādēļ skolotājam ir jāspēj to prognozēt un jāpiemeklē atbilstošākā mācību metode, lai stundas temats būtu saprotams visiem. Mūzikas skolotāja savās stundās par vienu no produktīvākajām metodēm uzskata zigzagu – skolēns atbild uz jautājumu par tematu un nākamajam skolēnam uzdod jau savu jautājumu. Efektīva ir arī konferences metode – skolēni sadalās par un pret komandās par kādu jautājumu, mājās sameklē interesantus materiālus, pēc tam klasē stāsta citiem rezultātu, kopīgi izdara secinājumus. Ne vienmēr strādā uzdevumu savstarpējā apmaiņa. Bieži arī gadās, ka stunda ir par īsu efektīvākām un radošākām metodēm. Skolēniem ļoti lietderīga un interesanta ir projektu metode, kura tika pielietota vienā no mūzikas stundām. Mācību gada beigās, pēdējās stundās 6.klases skolēni izveidoja muzikālo spēli, iekļaujot tajā visu, ko mūzikas stundās bija iemācījušies. Rezultāts bija ļoti interesants, un skolēniem patika process. Skolēni brīžiem negrib kaut ko ņemt pretī, jo viņiem tas tobrīd neliekas svarīgi vai jāizrāda attieksme, taču skolotāja ziņā ir pieeju klasē pamainīt. Veidojot spēli, skolotāja vēroja savus skolēnus un secināja, ka šī ir ļoti pateicīga metode, lai pārbaudītu, ko skolēni mācību gada laikā apguvuši.

Strādājot un plānojot stundas, skolotājam ir jācenšas piemeklēt atbilstošāko metodi. Skolotāju izmatotajām inovatīvām mācību metodēm ir jābūt daudzveidīgām, tām jāatbilst izglītojamo spējām un vecumposmam, mācību priekšmeta specifikai un mācību satura prasībām. Darba autore savās stundās uzmanību velta kritiskai domāšanai, kas ļauj analizēt un izteikt savu viedokli. Mācīšanas process dod iespēju arī izglītojamajiem iesaistīties savu un citu mācību sasniegumu vērtēšanā, uzņemties līdztbildību, prognozēt rezultātus un izvirzīt uzdevumus tālākajam mācību darbam. Mācību stundas regulāri vēro mācību pārzīne, kas sniedz metodiskus padomus.

Mācību gada sākumā 6. klases skolēni aizpildīja anketu par mācību darbu mūzikas stundā. Anketā tika iekļauti deviņi jautājumi, kas atspoguļo svarīgo par mūzikas stundas mācību procesu. Anketā piedalījās 24 skolēni.

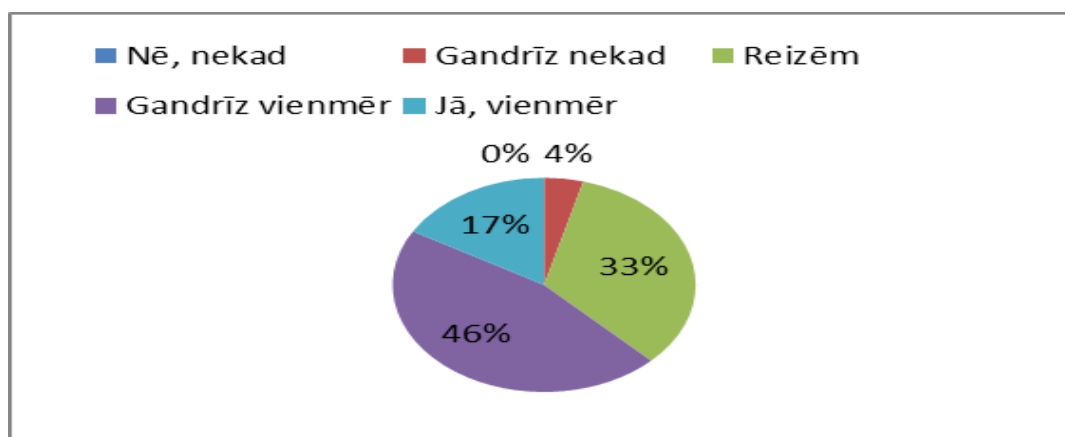
Pirmais jautājums tika uzdots, lai saprastu, vai skolēniem šajās stundās ir interesanti? Uz jautājumu bija jāatbild ar vienu no iespējamajiem atbilžu variantiem – nē, nekad; gandrīz nekad; reizēm; gandrīz vienmēr; jā, vienmēr (sk.2.attēlu).

2. Attēls. Respondentu atbildes uz 1. aptaujas jautājumu: Vai Tev šajās stundās ir interesanti?

Respondentu atbildes bija dažādas. Visvairāk, 38% respondentu atbildēja, ka stundās vienmēr ir interesanti. 37% respondentu atbildēja, ka viņiem gandrīz vienmēr mūzikas stundās ir interesanti. Interesanti, ka 4% no kopējā respondentu skaita atbildēja, ka viņiem gandrīz nekad šajās stundās nav interesanti. Tas liek domāt par to, ka stundā netiek piemeklētas metodes, lai mūzikas stunda patiktu visiem skolēniem. Protams, vienmēr klasē būs skolēni, kuriem mūzika, kā priekšmets, nepatīk.

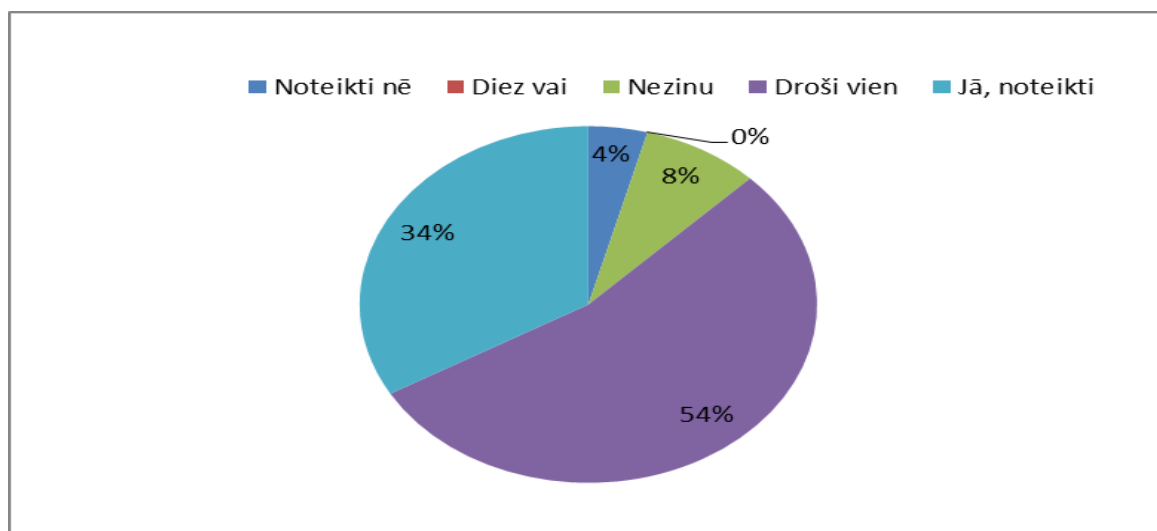
Lai noskaidrotu, kā skolēni jūtās mācību procesā un vai izjūt gandarījumu par paveikto darbu, tika uzdots jautājums, vai skolēni ir priecīgi par stundās paveikto? Atbildes bija jāsniedz ar vienu no iespējamajiem atbilžu variantiem - nē, nekad; gandrīz nekad; reizēm; gandrīz vienmēr; jā, vienmēr (sk.3.attēlu).

3. Attēls. Respondentu atbildes uz 2. aptaujas jautājumu: Vai Tu esi priecīgs par stundās paveikto?

Šis jautājums ir būtisks, jo ir svarīgi, lai skolēni no stundas dodas projām priecīgi un gandarīti par paveikto. Rezultāts liecina arī par to, vai skolotājs stundas laikā ir izmantojis pareizo mācību metodi. 46% respondentu, kas ir gandrīz puse, atbildēja, ka viņi ir priecīgi par stundās paveikto. 33% no kopējā respondentu skaita atbildēja, ka viņi reizēm ir priecīgi. Tas var liecināt par to, ka skolotājs, kādā no stundām, nav izvēlējis pareizo un piemērotāko mācību metodi, kas skolēnam ir radījis grūtības stundas darbā.

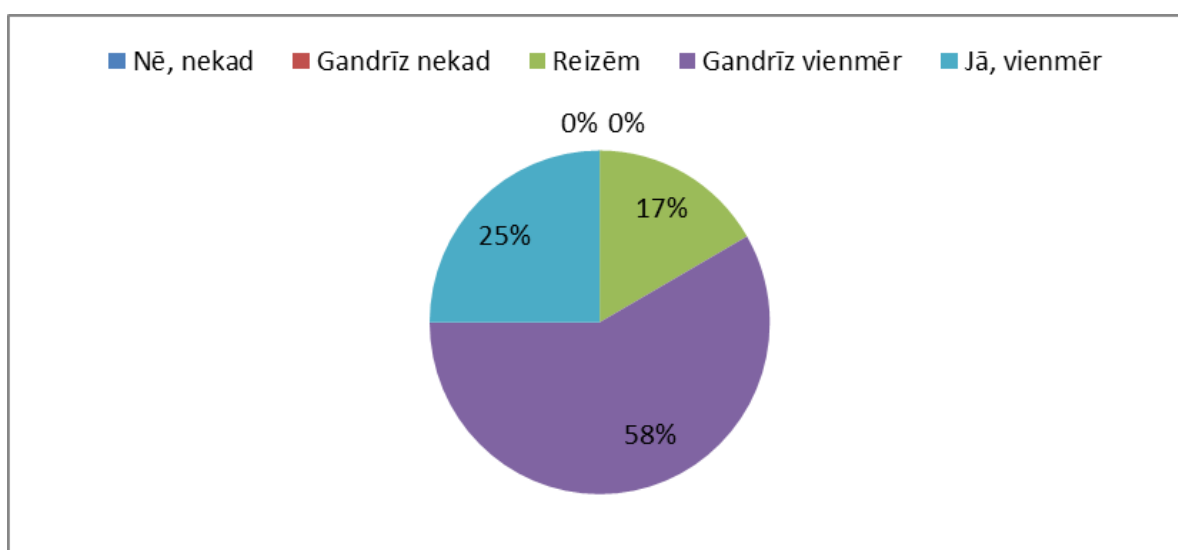
Skolēnu viedoklis ir svarīgs, tādēļ aptaujā tika iekļauts jautājums, vai skolēni vēlas mūziku mācīties arī turpmāk. Iespējamie atbilžu varianti bija- noteikti nē; diez vai; nezinu; droši vien; jā, noteikti (sk.4.attēlu).

4. Attēls. Respondentu atbildes uz 3. aptaujas jautājumu: Vai Tu arī turpmāk vēlies mācīties šo priekšmetu?

Lai noskaidrotu skolēnu viedokli, par to vai mūzika skolās ir vajadzīga, tika uzdots jautājums, par skolēnu vēlmi apgūt mūziku. Iepriecina, ka vairāk kā puse, 54%, no respondentu skaita, atbildēja, ka viņi vēlas mācīties mūziku arī turpmāk. 4% respondentu atbildēja – noteikti nē. Iespējams, šiem respondentiem nepatīk mūzika kā priekšmets un skolotājs nav spējis mācību gada laikā skolēnus ieinteresēt.

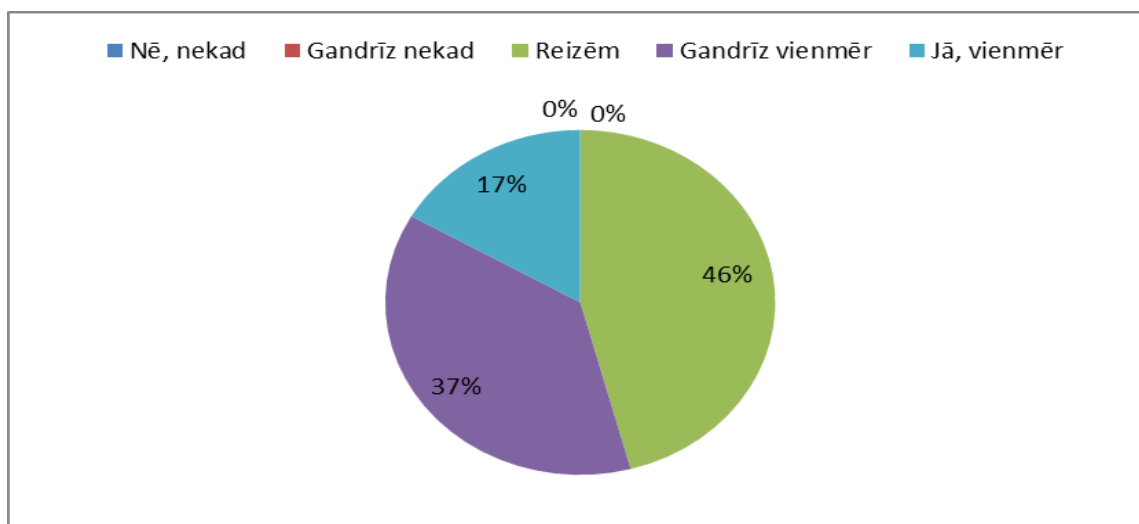
Respondentiem tika uzdots jautājums par to, vai ir saprotams, kas jāpaveic katrā stundā? Arī uz šo jautājumu respondentiem tika doti pieci atbilžu varianti, no kuriem bija jāizvēlas viens - nē, nekad; gandrīz nekad; reizēm; gandrīz vienmēr; jā, vienmēr (sk.5.attēlu).

5. Attēls. Respondentu atbildes uz 4. aptaujas jautājumu: Vai Tu parasti saproti, kas tev jāpaveic katrā stundā?

No šī jautājuma atbildēm var secināt, vai skolotājs stundas sākumā ar skolēniem pārrunā stundas mērķi. Tāpat no atbildēm var secināt, vai skolotājs izvēlējies pareizo metodi, lai skolēniem būtu skaidrs, kas stundas gaitā būs jāapgūst. 25% respondentu, jeb ceturtdaļa, atbildēs norādījuši, ka viņiem ir skaidrs vienmēr, kas jāpaveic katrā stundā. 58% respondentu sniedza atbildi, ka viņiem gandrīz vienmēr ir skaidrs, kas stundā jāpaveic. Neviens no respondentiem nav atbildējis, ka nekad un gandrīz nekad nav sapratis, kas jāpaveic katrā stundā. Tas liecina par to, ka skolēni klausās skolotāja stāstītajā un skolotāja pielietojusi pareizās mācību metodes.

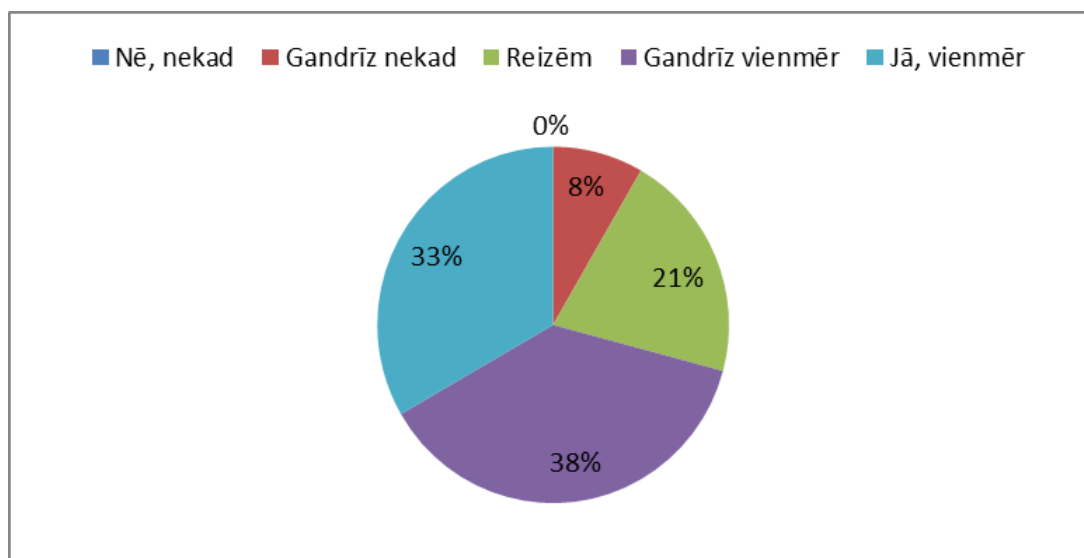
Piektais jautājums bija par to, vai skolēni saprot, ko iemācās, pildot uzdotos darbus. Uz šo jautājumu respondentiem tika doti pieci atbilžu varianti, no kuriem bija jāizvēlas viens - nē, nekad; gandrīz nekad; reizēm; gandrīz vienmēr; jā, vienmēr (sk.6.attēlu).

6. Attēls. Respondentu atbildes uz 5. aptaujas jautājumu: Vai Tu saproti, ko tu iemācies, pildot uzdotos darbus?

Šis jautājums ir ļoti būtisks un saistīts ar mācību metodēm, kuras tiek pielietotas stundā. No šī jautājuma atbildēm var secināt, ka metodes, kuras skolotājs pielieto mācību stundā, ir sekmīgas skolēnu izaugsmei un attīstībai, kā arī, vai ar metodes palīdzību tiek sasniegts vēlamais un vajadzīgais rezultāts. Gandrīz puse – 46% respondentu, atbildēja, ka reizēm viņi saprot, ko iemācās, pildot uzdotos darbus. Acīmredzot mācību metode, kas tikusi pielietota mācību stundā, nav bijusi tik efektīva, lai vēlamais rezultāts tiktu sasniegts. Skolotājam jādomā, ka stundā būtu jāpielieto cita mācību metode. 37% respondentu atbildējuši, ka gandrīz vienmēr ir saprotams, ko iemācās pildot uzdotos darbus, taču 17% respondentu atbildēja, ka viņiem vienmēr ir skaidrs, ko iemācās.

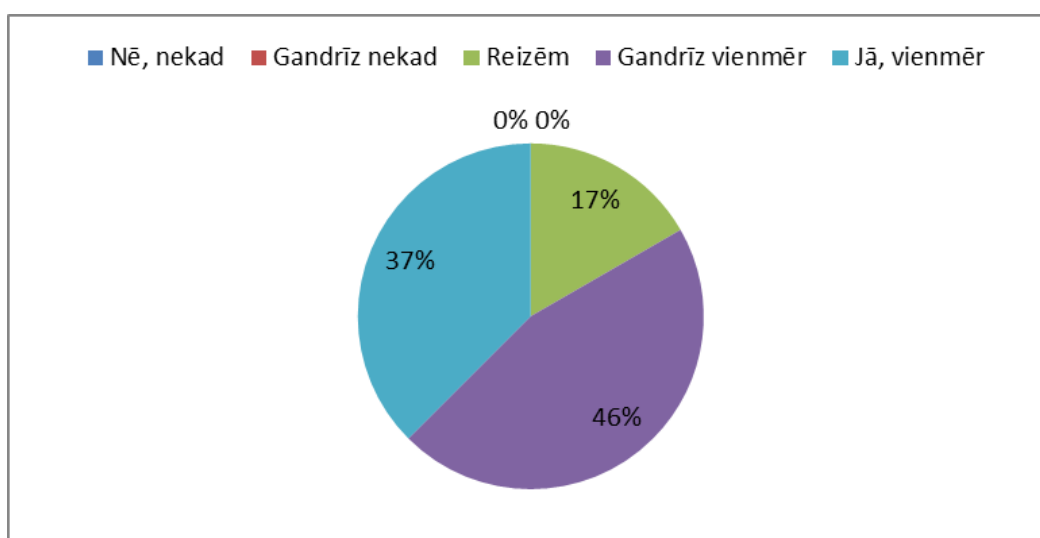
Nākamajā jautājumā, uz kuru bija jāatbild ar vienu no iespējamajiem pieciem atbilžu variantiem, tika jautāts, vai stundās skolēni ir pietiekami nodarbināti (sk.7.attēlu).

7. Attēls. Respondentu atbildes uz 6. aptaujas jautājumu: Vai Tu stundās tiec pietiekami nodarbināts?

Interesantas atbildes bija uz aptaujas sesto jautājumu - 38% respondentu atbildēja, ka viņiem gandrīz vienmēr stundās ir ko darīt, taču 33% no kopējā skaita respondentu atbildēja, ka viņiem vienmēr ir ko darīt. Tas nozīmē, ka lielākajai daļai skolēnu, stundā ir ko darīt un tiek pielietota vēlamā mācību metode. 8% respondentu atbildēja, ka gandrīz nekad stundā nav ko darīt. Tā nedrīkstētu būt, jo pielietojot jebkuru mācību metodi attiecīgajā uzdevumā, skolēnam būs ko darīt un viņš tiks nodarbināts. Šeit varētu diskutēt par to, vai skolēns pats ir ieinteresēts stundā strādāt ar atdevi.

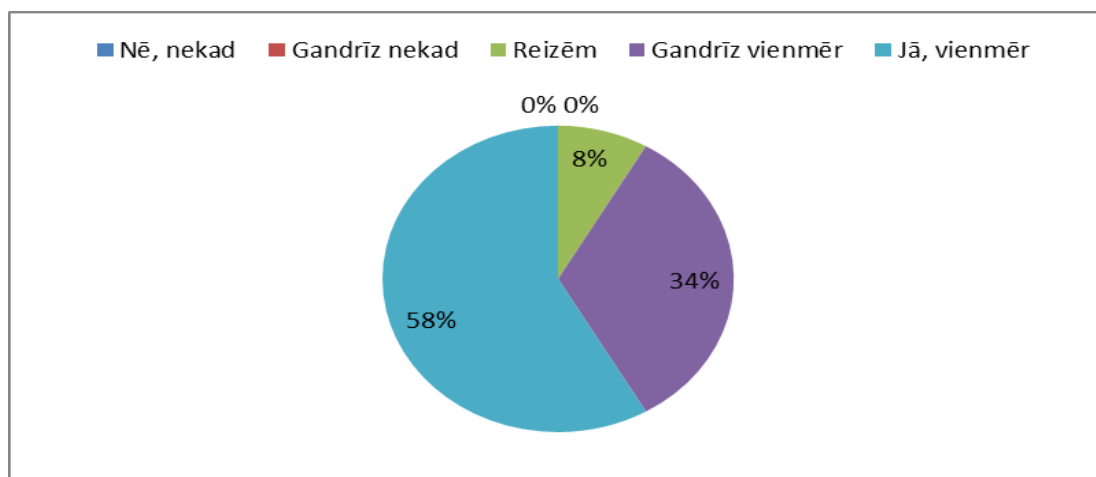
Septītais jautājums, bija par to, vai skolēns saprot, ko skolotājs stāsta stundās. Pieejami bija pieci atbilžu varianti, no kuriem jāizvēlas viens (sk.8.attēlu).

8. Attēls. Respondentu atbildes uz 7. aptaujas jautājumu: Vai Tu labi saproti, ko skolotājs stāsta stundās?

Atbildes uz aptaujas septīto jautājumu ir pozitīvas, jo kopumā, visi respondenti saprot, ko skolotājs stāsta stundās, tas nozīmē, ka skolotājs ir izvēlējis atbilstošākās mācību metodes, lai skolēni saprastu mācību vielu. Gandrīz puse- 46% respondentu atbildēja, ka viņiem gandrīz vienmēr ir skaidrs skolotāja stāstītais stundās, nedaudz mazāk 37% atbildēja, ka viņiem vienmēr ir skaidrs, ko skolotājs stāsta. 17% respondentu atbildēja, ka reizēm ir skaidrs, skolotāja stāstītais stundās. Tas liek domāt par to, vai skolēni pietiekami labi ieklausās skolotāja sacītajā, jo vajadzētu būt tā, ka visiem ir skaidrs.

Skolēniem tika jautāts, vai viņiem patīk „jautājumu-atbilžu” metode? Dialoga veidošana starp skolēnu un skolotāju ir ļoti svarīga stundas sastāvdaļa. Atbilde jāsniedz ar vienu no pieejamajiem pieciem atbilžu variantiem (sk.9.attēlu).

9. Attēls. Respondentu atbildes uz 8. aptaujas jautājumu: Vai Tev patīk stundā „jautājumu - atbilžu” metode?

Šajā jautājumā skolēnu domas ir dažādas. Vairāk nekā puse -58% respondentu, atbildēja, ka vienmēr patīk „jautājumu – atbilžu” metode. 34% respondentu sniedza atbildi, ka gandrīz vienmēr patīk šī metode. Savukārt, 8% no kopējā respondentu skaita sniedza atbildi, ka reizēm patīk. No sniegtajām atbildēm var secināt, ka šī ir viena no metodēm, kas skolēniem patīk, jo bieži vien no uzdotajiem jautājumiem, stunda pāriet diskusijā, reizēm pat grupu vai pāru darbā.

Uz pēdējo, devīto jautājumu, respondentiem bija jāatbild uz jautājumu par to, ko vajadzētu mainīt vai uzlabot mūzikas stundās (sk.10.attēlu).

10. Attēls. Respondentu atbildes uz 9. aptaujas jautājumu: Ko Tu iesaki mainīt vai uzlabot šajās stundās?

Atbildot uz devīto jautājumu, no respondentu atbildēm skolotājs var secināt, kādas un kuras metodes ir liekas un kuras jāpielieto mācību darbā vairāk, bet kuras mazāk. Septiņi no divdesmit četriem respondentiem atbildēja, ka nevēlas stundā mainīt neko. Viens respondents ieteica, ka vajadzētu lielāku uzmanību pievērst skolēniem, kas nemācās mūzikas skolā. Šeit varētu pielietot pāru, jeb grupu metodi, kurā, skolēni, kas apmeklē mūzikas skolu, palīdzētu skolēniem, kas mūzikas skolā neiet. Seši respondenti norādīja, ka stundās vēlētos vairāk dziedāt, tostarp viens no šiem respondentiem minēja, ka klasei būtu vairāk jāklusās skolotājas stāstītajā, taču divi no tiem atbildēja, ka nevajadzētu stāstīt tik daudz par komponistiem. Divi respondenti izteica viedokli, ka stundas vajadzētu veidot interesantākas un ieteica apgūt izvēlēto mācību materiālu ar spēles palīdzību. Respondenti ierosināja, ka būtu interesantāk, ja skolotāja demonstrētu dažādas prezentācijas, nevis visu stāstītu.

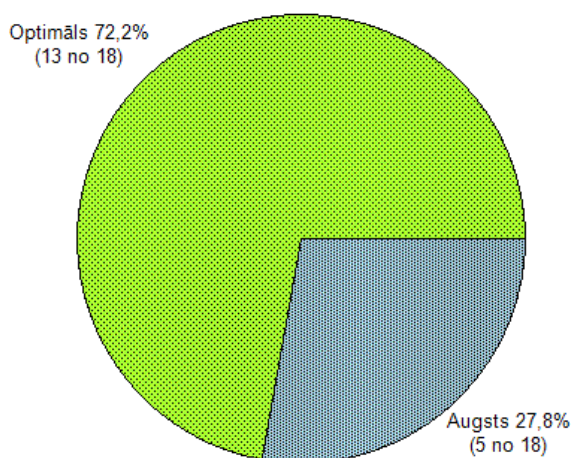
Empīriskā pētījuma ietvaros tika veikts eksperimentāls pētījums Siguldas pilsētas vidusskolas 8.klasē. Turpmākajā darbā ir ievietoti attēli ar uzskatāmu sekmju salīdzinājumu -

1.semestra vērtējumi, kad strādājot, uzmanību inovācijām netiek pievērsta un stundas gaida, norisinās tradicionāli (sk.11.attēlu).

Mācību gada pirmajā semestrī, stundas temati, kas skolēniem jāapgūst, bija ļoti interesanti, piemēram - romantisma laikmets, impresionisms, ekspresionisms, virtuozu laikmets, u.c. Izmantotās metodes mūzikas stundās – lekciju metode, darbs ar tekstu, pārrunas, jautājumi – atbildes, diskusiju metode, dziesmas mācīšanās pēc dzirdes, eseja, konspekts.

Sākot strādāt, skolotāja saprata, ka stundām ir jābūt inovatīvām, interaktīvām, kreatīvām, tādām, lai ieinteresētu pusaudzi un liktu viņam aizdomāties dziļāk. Tādās stundās, kur tikai skolotājs stāsta un pārējie pieraksta, skolēni bieži garlaikojas un savu uzmanību pievērš citām lietām. Skolēni, kuriem mācīju mūziku, bija ļoti neapmierināti, ka daudz jāpieraksta un jākonspektē. Nemitīgi no skolēniem stundās varēja dzirdēt komentārus, ka nav interesanti, kam tas vajadzīgs utt. Dziesmu apgūšanai izmantoju metodi - dziesmu mācīšanās pēc dzirdes. Biju mēģinājusi otru variantu – dziesmas apguve pēc notīm, taču secināju, ka process ir ilgāks, skolēni negribēja dziedāt notis un ritmiski runāt dziesmas tekstu. Gandrīz katru stundu tika pielietota domu karte uz tāfeles. Pielietojot šo metodi, skolēni paši noskaidroja stundas tematu. Citās klasēs bija skolēni, kuri vēlējās strādāt tikai ar tekstu un veidot konspektus. Mēģinot rast kopsaucēju, ierosināju skolēnus strādāt ar grāmatas tekstu un pierakstu kladēs pierakstīt svarīgākos teikumus, uzrakstītais vienmēr bija jāizlasa skaļi.

Aplūkojot 10. attēlu, 8. klases sekmju kopsavilkumu 1.semestrī, augsts vērtējums ir ballu skalā no 9-10, optimāls- 6-8 balles. Redzams, ka pieciem no astoņpadsmit skolēniem ir augsts vērtējums, taču trīspadsmit skolēni uzrādījuši optimālu vērtējumu.

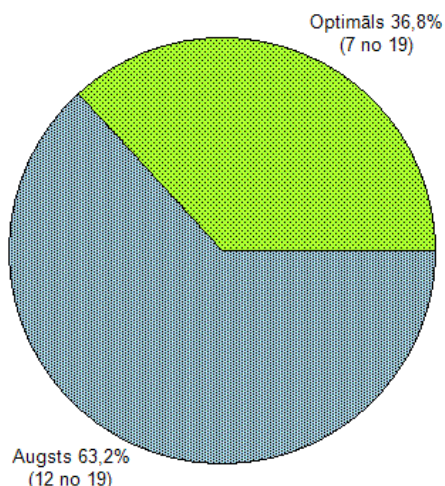
11. Attēls. 8.klases 1.semestra sekmju kopsavilkums

Mācību gada otrajā semestrī tika pielietotas šādas inovatīvas metodes- grupu darbs, pāru darbs, improvizācija, jautājumu metode, diskusiju metode, didaktiskās spēles, mūzikas instrumentu spēle, prāta vētra, eseja, projektu metode u.c.

Skolēni otrajā semestrī bija daudz aktīvāki. Atzina, ka stundas ir interesantas un radošas. Ar atdevi darbojās pāru un grupa darbos. Mūzikas skolotāja plānojot stundas, uzsvēra, lai tās būtu jēgpilnas un tajās tiktu pielietotas maksimāli daudz inovatīvas metodes.

Pēc klases gada vērtējumu kopsavilkuma var secināt, ka ir būtiski, kādas inovatīvas metodes tiek pielietotas mūzikas stundās. Tikai vairākkārtēja metodes, piemēram, projektu metodes, diskusiju metodes, improvizācija, grupu darbs u.c., lietošana praksē bija ļāvusi izprast metodes būtību un atrast skolēniem un skolotājam optimālos paņēmienus mērķa sasniegšanai. Tika secināts, ka nav tādas metodes, kas vienlīdz labi derētu ikvienam skolēnam sasniegt augstu vērtējumu, bet ir iespēja veiksmīgi izvēlēties un lietot piemērotāko metodi, lai sekmes uzlabotos. Mācību process tika organizēts, apzinoties mācību priekšmeta standarta noteiktos mērķus, uzdevumus, saturu, skolēnu sasniegumu vērtēšanas formas un kārtību. Atbilstoši standartiem un programmām bija veidoti mācību materiāli un pārbaudes darbi, kas attīsta skolēnu prasmes un iemaņas, kā arī paaugstina skolēnu motivāciju. Mūzikas stundā skolotāja pielietoja dažādas inovatīvas metodes– IT, lomu spēles, didaktiskās spēles, pārrunas, projektu metode, prāta vētra, jautājumi, improvizācija, dziedāšana pēc notīm, dziedāšana pēc dzirdes u.c. Darba autore secina, ka mācību metode pastāv ciešā saistībā ar mācību stundas mērķi un vērtēšanas sistēmu.

Turpmākajā attēlā redzami 8.klases gada sasniegumu vērtējumi. Redzams, ka salīdzinoši ar pirmo semestri, gada optimālo vērtējumu skaits, jūtami ir samazinājies no trīspadsmit skolēniem uz septiņiem. Līdz ar to ir manāms pieaugums augstajos vērtējumos (sk.12.attēlu).

12. Attēls. 8.klases gada vērtējumu kopsavilkums

Pedagoģiskās pieredzes analīzes rezultātā darba autore secināja, ka pielietojot mūzikas stundā inovācijas, uzlabojas skolēnu sekmes, attieksme pret mācību darbu. Ir svarīgi veidot interesantas, aizraujošas, radošas mācību stundas, lai skolēnam tās neliktos neinteresantas un bezjēdzīgas. Pētot skolēnu atbildes uz anketas jautājumiem, var izdarīt secinājumus, kādas inovācijas mūzikas stundās pielietot, kuras būtu interesantākās un efektīvākās, lai skolēni pēc iespējas labāk apgūtu stundas tematu un stundās negarlaikotos. Tāpat izvērtējot sekmju kopsavilkumus, var novērot, ka vērtējumi mainās, ja stundās tiek pielietotas, piemēram, šādas inovācijas- prezentācija, IT, prāta vētra, domu karte, diskusija u.c.. Skolotājam, tāpat kā skolēniem, „jāiet līdzī” laikam un jāorientējas visā jaunajā, kas rodas pasaulē. Stundas gaitā jāpielieto jaunākās inovatīvās metodes, lai tiktu sasniegti mērķi un uzdevumi.

Secinājumi

Veicot bakalaura darba mērķa sasniegšanai izvirzītos uzdevumus, radušies šādi secinājumi:

1. Pedagoģijas zinātnē jēdziens inovācija tiek definēts kā priekšmets, parādība, arī jauna ideja, tehnisks paņēmieni, pieeja, metode, kas radīts, radoši izveidots, izmantojot neparastus paņēmienus, līdzekļus, un ieviests nesen, pēdējā laikā. Inovācija pedagoģijā ietver jaunu pedagoģisko metožu izstrādi un ieviešanu, vai arī zināmu metožu izmantošanu jaunā veidā vai vidē, lai sekmētu pedagoģisko procesu.

Pusaudžu vecumposms aktualizējas pamatskolā, 5. – 9. klasē, veido pāreju no bērnības uz jauniešu periodu. Šajā vecumā, bērns apzinās savas „stiprās puses”, intereses, talantus un, iespējams, ir pārliecināts par dzīves turpmākajiem mērķiem. Tādēļ ir svarīgi veidot interesantas, aizraujošas, radošas mācību stundas, lai skolēnam tās neliktos neinteresantas un bezjēdzīgas. Ar inovatīvu mācību metožu palīdzību var panākt pusaudžu uzmanību un veicināt viņu prasmes, iemaņas un zināšanas mācību darbā.

2. Plānojot mūzikas nodarbību norisi, pēc mērķu, uzdevumu un sasniedzamo rezultātu formulēšanas jāizplāno, kā tos īstenot. Izvēloties mācību saturu un mācību metodes, jāņem vērā arī skolēnu intereses un esošā pieredze. Inovatīvu mācīšanas metožu izmantošana ir pirmais solis, lai uzlabotu zināšanu apguves procesu skolā un palīdzētu skolēniem attīstīt turpmākajai dzīvei un darbam nepieciešamās prasmes.

Mūsdienu skolēns spēj sekot līdz milzīgam informāciju apjomam, tomēr nespēj tajā iedziļināties. Lai piesaistītu skolēnu uzmanību mācībām, metodēm jābūt pietiekami spilgtām un aizraujošām, lai spētu konkurēt ar apkārt pastāvošo realitāti. Smadzenes labāk uztver un iegaumē „jaunumus”. Izvēlētais mācību saturs un mācību metodes ir atkarīgas no nodarbībai izvirzītajiem uzdevumiem.

3. Veicot anketēšanas rezultātu un pedagoģiskā vērojuma analīzi, tika secināts, ka inovatīvas metodes ir lielisks palīgs skolotājiem, kā arī skolēniem, lai apgūtu sarežģītākas mācību teorijas, mūzikas valodas elementus, dažādus uzdevumus. Inovatīvu metožu pielietojums mācību stundas var padarīt aizraujošākas un izzinošākas, kurās skolēni gūst izsmeļošu priekšstatu par apgūstamo mūzikas materiālu, izpildītāju, vai konkrētu instrumentu.

4. Analizējot pedagoģisko pieredzi, darba autore secināja, ka vairākkārtēja metodes, piemēram, projektu metodes, diskusiju metodes, improvizācija, grupu darba u.c., lietošana praksē ļāva izprast metodes būtību un atrast skolēniem un skolotājam optimālos paņēmienus mērķa sasniegšanai. Pielietojot inovatīvas metodes mācību darbā, skolēnu sekmes ievērojami paaugstinās.

Mūsdienu skolēni seko līdzī visam jaunajam, inovatīvajam, tādēļ arī skolotājam jāseko līdzī audzēkņiem un mūzikas stundas gaitā jāpielieto jaunākās inovatīvās metodes, lai tiktu sasniegti mērķi un uzdevumi.

Literatūras un avotu saraksts

1. Avotiņš, V.(1987). *Ja ģimenē ir pusaudzis*. Rīga: Zvaigzne.
2. Ābeltiņa, A. (2008). *Inovācija – XXI gadsimta fenomens*. SIA Biznesa augstskola Turība.
3. Babanskis, J. (1989). *Mācību metodes mūsdienu vispārizglītojošajā skolā*. Rīga: Zvaigzne.
4. Birzkops, J. (1999). *Muzicēšana kā labākā intelektuālo spēju attīstītāja*. Rīga: Liesma.
5. Brigmane, B. (2010). *Sabiedrības pārmaiņu iezīme – inovatīvs mācību saturs vispārizglītojošajā skolā*. RPIVA. 5. Starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums *Teorija praksei mūsdienu sabiedrības izglītībā* (25.-27.03.2010), 54.-60.lpp. Rīga: RPIVA.
6. Čehlova, Z., Grinpauks, Z. (2003). *Skolēnu integratīvo prasmju veidošanās*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
7. Danenberga, E. (2013). Inovatīvas mācību metodes. *LLU Tehniskās fakultātes studentu un maģistrantu zinātniskās konferences raksti*. Pedagoģijas zinātņu sekcija. 4.- 6.lpp. Jelgava: LLU
8. Daukša, A. (2000). *Ieskats mūzikas metodikā*. Rīga: RaKa.
9. Dimza, V.(2003). *Inovācijas pasaulē, Eiropā, Latvijā*. Rīga: BO SIA Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts.
10. Eriksons, E.(1998). *Identitāte: jaunība un krīze*. Rīga.: Jumava.
11. Eiders, Dž. (2007). *Līderība un inovācija*. Rīga: SIA “Lietišķās informācijas dienests”
12. Fišers, R. (2005). *Mācīsim bērniem mācīties*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
13. Grauzdiņa, I. , Vasmanis, I. (2004). *Mūzika 6. klasei, skolotāja grāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC.
14. Grauzdiņa, I. , Vasmanis, I. (2005). *Mūzika 7. klasei, skolotāja grāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC.
15. Grauzdiņa, I. , Vasmanis, I. (2006). *Mūzika 8. klasei, skolotāja grāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC.
16. Grauzdiņa, I. , Vasmane, I. , Vasmanis, I. (2008). *Mūzika 9. klasei, skolotāja grāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC.
17. Grauzdiņa, I. (1997). *Palīgs skolotājiem mūzikas mācībā pamatskolā*. Rīga: Musica Baltica.

18. *Iedvesma inovācijai. Ceļvedis inovācijas popularizēšanai.* (2008) Rīga: Pērse.
19. *Inovatīva domāšana.* (2007). Rīga: Lietišķās informācijas centrs.
20. Joyce, B., Weil, M., Calhoun, E. (2004). *Models of teaching.* USA: Pearson Education.
21. Kārklīņš, L. (2006). *Mūzikas leksikons.* Rīga: RaKa.
22. Kaiser, H. J., Barth, D., Heß, F., Jünger, H., Rolle, C., Vogt, J., Wallbaum, C. (2006). *Bildungsoffensive Musikunterricht.* Regensburg: ConBrio Verlagsgesellschaft.
23. Kaiser, H. J., Nolte, E., (2003). *Musikdidaktik.* Mainz: Schott.
24. Kuzmina, I. (10.02.2015.). *Mūzika – kā vēl viena valoda.* Preses relīze. Pieejams: <http://www.la.lv/muzika-ka-vel-viena-valoda/>
25. Krastiņa, E. (30.08.2013.). Kuldīgas novada pedagogu konference. *Inovācijas kvalitātīvām izglītība procesam.* Prezentācija. Pieejams: <http://kuldiga.lv/lv/izglitiba/pedagogu-konferences#5-kuld%C4%ABgas-novada-pedagogu-konference>
26. Lanka, Ē. (1987). *Mācību un audzināšanas procesa organizācija PTV: mācību līdzeklis.* Rīga: P.Stučkas Latvijas Valsts universitāte.
27. Lapiņa, L., Rudiņa V. (1997). *Interaktīvās mācīšanas metodes.* Rīga: Zvaigzne ABC.
28. Latvijas Izglītības un zinātnes ministrija (2000). *Latvijas izglītības vadītāju forums '99, Inovācijas un reformas Latvijas izglītībā.* Rīga: Vārti.
29. Lieģeniece, D. (2002). *Ievads andragoģijā.* Rīga: RaKa.
30. LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte, Sociālo un pedagoģisko inovāciju fonds.(1999). *Sociālpedagoģiskās inovācijas: teorija un prakse 1. rakstu krājums.* Rīga: Elpa-2.
31. Mūzika 1.-9.klasei (2005). *Mācību priekšmeta programmas paraugs.* Rīga: Izglītības satura eksaminācijas centrs.
32. Millere, I. (2003). *Programma mūzikā 5.-9. Klasei.* Rīga: RaKa.
33. McNelly,C., Blanchard,J. (2009). *The teen yerars explained.* Center for Adolescent Health.
34. Nelsons, I. (1992). *Mūzikas mācīšanas metodika.* Rīga: Zvaigzne.
35. Oliver,D. (2004). *Mind power for musicians.* USA: Booksurge.
36. Paukste, J. (1993). *Mūzikas mācīšanas metodika.* Rīga : Izglītības attīstības institūts.
37. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca.* (2000). Rīga: Zvaigzne ABC.
38. Rozenberga, L. (2003). *Muzikālās spēles un rotaļas.* Rīga: Musica Baltica.
39. Rubana, I.M. (2004). *Mācīties darot.* Rīga: Izdevniecība RaKa.

40. Sternberg, J. R., Lubart, I. T. (1999). *The Concept of Creativity: Prospects and Paradigms. In Handbook of Creativity*. Cambridge University Press.
41. Svence, G. (1999). *Attīstības psiholoģija*. Zvaigzne ABC.
42. Špalleka, R. (2004). *Pubertāte*. Tabals.
43. Špona, A. (1996). *Audzinašanas teorija un metodika*. Rīga: RaKa.
44. Vasmanis, I. (2004). *Mūzika 5. klasei, skolotāja grāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC.
45. Vedļa, A. (2007). *Inovātīvās darbības organizācija*. Rīga: Iespiests tipogrāfijā "Perovskis un Ko".
46. Zariņš, D. (2003). *Mūzikas pedagogijas pamati*. Rīga: RaKa.
47. Žogla, I. (2001). *Didaktikas teorētiskie pamati*. Rīga: RaKa.
48. Žukovs L. (1998). *Ievads pedagogijā*. RaKa.
49. Бергер, Н.А. (2004). *Современная концепция и методика обучения музыке*. Санкт – Петербург: Каро.
50. Халабузарь, П.В., Попов, В.С. (2000). *Теория и методика музыкального воспитания*. Санкт – Петербург: Лань.
51. Немов Р.С. (1995). *Психология*. Кн.2. Психология образованияб.

PIELIKUMI

1. pielikums. Mācību metodes. (Mācību priekšmeta programmas paraugs, 2005,48)

Metode	Skaidrojums	Piemērs
Diskusija	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu tematu. Skolēni (grupa vai visa klase) iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli	Apspriešanas temats — Tradicionālās mūzikas saglabāšanas un attīstīšanas nepieciešamība mūsdienās. Iespējamie risinājumi. Skolēni strādā grupās un vienojas par iespējami labāko tautas tradicionālās mūzikas saglabāšanas un attīstīšanas variantu. Pēc grupu darba katra grupa prezentē savu viedokli. Tad tiek dota iespēja apstrīdēt citu grupu versijas par šo tematu. Skolotājs seko, vai darbā iesaistās visi skolēni, vai diskutējot tiek ievērota tolerance pret citu viedokli. Prasmīgi organizēta diskusija var dot ieguldījumu, lai sasniegtu standartā formulēto prasību: „saprot, ka mūzika ir nozīmīgs nacionālās identitātes un kultūras saglabāšanas faktors”
Improvizācija	Skolēnu radošā darbība, kad mūzikas sacerēšana norit vienlaikus ar atskaņojumu. Tiek izmantota vokālā, instrumentālā un muzikāli ritmisko kustību improvizācija.	Tēma: rondo. Skolotājs vai kāds no skolēniem sacer refrēnu, ko pēc tam iemācās visi skolēni klasē, bet epizodes improvizē katrs skolēns individuāli.
Intervija	Skolotājs uzdod skolēniem iztaujāt par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus. Skolēni pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus	Temats: dziesmu svētki. Skolēni aptaujā savas dzimtas vidējās un vecākās paaudzes cilvēkus par spilgtākajiem iespaidiem dziesmu svētkos. Pēc intervijām apkopo rezultātus un secina, kuri dziesmu svētki palikuši atmiņā visspilgtāk un kāpēc.
Izpēte (izzināšana)	Skolotājs uzdod izpētīt kādu jautājumu vai problēmu. Skolēni izdomā jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes, vāc informāciju, izvirza pieņēmumus, pārbauda tos, nosaka iespējamus risinājumus.	Skolotājs formulē problēmu: —Tikai 1% no visu radioklausītāju kopskaita klausās vienīgo klasiskās mūzikas raidstaciju Latvijā -radio „Klasika”. Skolēni izvirza pieņēmumus par iemesliem, pārbauda tos un iesaka risinājumus.

Kooperatīvās mācīšanās metodes	Skolotājs piedāvā skolēnu grupām uzdevumu vai projekta darbu, kura veikšanai nepieciešama skolēnu produktīva sadarbība, jo rezultāti ir atkarīgi no katra grupas dalībnieka paveiktā. Grupas dalībnieki ir ar dažādām zināšanām un spējām, mācās cits no cita, apmainās ar idejām un atbilstošu informāciju. Notiek aktīva mijiedarbība arī starp grupām. Skolotājs organizē norisi un konsultē skolēnus.	Skolotājs piedāvā izpildīt klasē apgūtās tautasdziesmas grupās. Grupā apspriež priekšnesuma koncepciju, izdomā pavadījumu. Izpilda dziesmu, atbilstoši spējām iesaistoties visiem grupas dalībniekiem. Būtiski ir kontrolēt, lai darbā iesaistās visi grupas dalībnieki, kā arī pārrunāt priekšnesuma kvalitāti.
Mūzikas instrumentu spēle	Skolēni muzicē individuāli, grupās vai ansambļos vai visa klase kopā, izmantojot: —skanošos testus: skaņu rīkus un klasē esošos mūzikas instrumentus.	Skolēni izpilda ritma ostinato dziesmai.
Prāta vētra	Skolotājs (vai skolēni) izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Skolēni izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u.tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu idejas.	Skolotājs izvirza jautājumu: —2004. gadā aprit 100 gadi, kopš Emīls Dārziņš sarakstīja populārāko skaņdarbu latviešu simfoniskajā mūzikā -Melanholisko valsī. Kas varētu notikt skolā par godu šī notikuma atcerei? Prāta vētras rezultātā secina, ka var būt viens konkrēti realizējams pasākums, piem., ekskursija uz E. Dārziņa muzeju; sienas avīze—Pirms 100 gadiem Latvijā; zīmējumu konkurss —Melanholija u.c.
Projektu metode	Skolotājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus	Mūzikā projekts var tikt īstenots gan kā praktisks darbs, piemēram, muzikāls uzvedums (protams, skolotājs palīdz izvēlēties scenārija autoru, režisoru, dekoratoru, muzikālo vadītāju utt., lai darbā iesaistītos visi skolēni), gan rakstveida darbs, piemēram, —Mūsu novada mūziķi. Īpaši svarīgi ir projekta mērķa formulējumi, lai izvairītos no grāmatu pārrakstīšanas —projektiem.
Spēles	Skolotājs ir sagatavojis tēmai vai konkrētajai stundai tematiski atbilstošu galda spēli vai kustību spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem skolēnus. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles	Tēma: V. A. Mocarts Skolēniem tiek piedāvāta spēle, kurā izmantots V.A. Mocarta darbs —Kā sacerēt valšus un polkas. Skolēni ar metamā kauliņa palīdzību sarindo dotās frāzes un dzied tās pēc notīm.

	sagatavošanu pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni.	
Vizualizēšana	Skolotājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u.c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.)	Lai apgūtu nošu atrašanu klaviatūrā, nepieciešams izmantot uzskates līdzekli – klaviatūras zīmējumu.

2.pielikums. Mācību metodes un muzikālas darbības veidi. (Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2008, 47.-52.)

Metode	Skaidrojums
Apskats	Apskats ir plašs informācijas izklāsts par kādu konkrētu tēmu. Apskatu var veidot gan pedagogs, gan izglītojamie. Apskats ir informācijas sniegšanas metode. Apskats var būt kā lekcija vai stāstījums.
Darbs ar tekstu: <ul style="list-style-type: none"> • izprotošā lasīšana; • galveno domu meklēšana tekstā; <ul style="list-style-type: none"> • tēžu veidošana; • plāna veidošana; • konspekts u. c. 	Izglītojamais iepazīstas ar pedagoga piedāvāto vai paša izvēlētu tekstu, iegūst informāciju, veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem atbilstoši mācību uzdevumam.
Demonstrējums	Pedagogs vai izglītojamie rāda vai atskaņo materiālu, kas iepazīstina ar kādu informāciju, kādu fenomenu. Vajadzības gadījumā stāsta vai komentē. Esošo informāciju var piedāvāt citādākā veidā.
Diskusija	Pedagogs vai izglītojamais piedāvā apspriešanai kādu problēmjautājumu. Izglītojamie (grupa vai visa klase) iepazīstas ar tematu, sagatavojas, izstrādājot savu viedokli,

	<p>un iesaistās diskusijā, argumentēti aizstāvēt savu viedokli. Diskusijas var būt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • starppersonu diskusijas; • starppersonu diskusijas; • 6 x 6 diskusija; • plenārdiskusija (podī diskusija, publikas diskusija); • koncentrisku apļu diskusija. <p>Diskusijas var būt gan vadītas, gan nevadītas. Vadītājs šajās diskusijās vairāk nosaka laika limitu. Vadītājs var būt gan pedagogs, gan izglītojamie. Vadītājam labi jāorientējas konkrētajā jautājumā. Diskusijas vadītājs neuzspiež savu viedokli un nekomentē citu teikto. Diskusijas beigās var nonākt pie viena kopīga viedokļa vai arī saglabāt viedokļu daudzveidību.</p>
Dziedāšana pēc dzirdes	Izglītojamie noklausās dziesmu un iemācās dziedāt pēc dzirdes.
Dziedāšana pēc notīm	Izglītojamie pedagoga vadībā pēc nošu raksta reproducē melodiju, aktualizējot apgūtos mūzikas valodas elementus.
Eseja	Pedagogs aicina izglītojamos pēc noteiktas struktūras veidot rakstu darbu (pārspriedumu, apceri u. c.) par noteiktu tematu. Izglītojamie individuāli vai grupā raksta, ievērojot noteikto darba struktūru un tematisko izklāsta veidu, izsakot savas domas un attieksmi.
Ilustrēšana	Uztvertās informācijas attēlošana citādā veidā. Ja informācija ir iegūta verbāli, tad var zīmēt vai veidot tabulu, ilustrēt var arī ar skaņām, kustībām utt.
Improvizācija	Izglītojamo radošā darbība, kad mūzikas sacerēšana norit vienlaikus ar atskaņojumu.

	Mācību stundā izmantota vokālā, instrumentālā, ritma un muzikāli ritmisko kustību improvizācija.
Jautājumi	Pedagogs vai izglītojamie mutvārdos vai rakstveidā uzdod jautājumus cits citam par noteiktu tematu. Jautājumiem jābūt skaidriem, konkrētiem. Tie var būt gan katehētiski (reproduktīvi), gan problēmjaudājumi, taču atbildes tiek dotas uzreiz pēc to saņemšanas.
Mūzikas instrumentu spēle	Izglītojamie muzicē individuāli, grupā, ansambļos vai visa klase kopā, izmantojot: • “skanošos žestus”; • skaņu rīkus un klasē esošos mūzikas instrumentus.
Pārrunas	Pedagogs vai izglītojamais uzdod jautājumus un vada sarunu, vadoties no saņemtajām atbildēm. Pārējie izglītojamie iesaistās sarunās atbilstoši pedagoga izvirzītajiem noteikumiem.
Prāta vētra	Tiek izvirzīts viens jautājums vai viens temats un izglītojamie īsā laikā ģenerē spontānas idejas jautājuma vai temata sakarā. Visas šīs idejas tiek fiksētas, nevienu ideju nedrīkst noraidīt. Nepieciešams, lai visi maksimāli iesaistītos. Prātavētras pamatjēga ir ideju meklēšana. Prātavētras laikā iegūtās idejas var sagrupēt. Izveidojas problēmu jautājumi, līdz ar to var veidot projektu grupas. Prātavētra ir kā iesildošā metode pirms radoša darba.
Projektu metode	Pedagogs kopā ar izglītojamajiem formulē projekta mērķi, izveido darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Izglītojamie grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos. Noslēgumā izglītojamie piedalās darba

	<p>prezentācijā, kurā iesaistās visi grupas dalībnieki. Prezentācijām ir jābūt strukturētai, viegli uztveramai, vizualizēta, veidota pēc dramaturģijas pamatprincipiem, un prezentācijā ir iesaistīti klausītāji. Pirms grupu uzstāšanās pedagogs dod skatīšanās un klausīšanās uzdevumu. Izglītojamais projekta darbu var veikt arī individuāli. Mūzikā projektu var īstenot gan praktiski, gan rakstveidā.</p>
Spēles (didaktiskās spēles)	<p>Pedagogs vai izglītojamais ir sagatavojis tematiski atbilstošu spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem. Izglītojamie iesaistās spēlē.</p>
Spēles (lomu spēles)	<p>Pedagogs rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Izglītojamie iejūtas atveidojamajās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt, lai pēc situācijas izspēlēšanas piedalītos diskusijā.</p>

3.pielikums. Aptaujas anketa skolotājiem „Inovātīvu metožu pielietojums mūzikas stundās”

Aptauja paredzēta bakalaura darba „Inovātīvu metožu pielietojums mūzikas stundās pamatskolā” izstrādei. Lūdzu veltīt dažas minūtes laika, lai atbildētu uz aptaujas jautājumiem. Šī aptauja ir anonīma. Tā paredzēta mūzikas skolotājiem, kuri māca mūziku pamatskolā.

Ievadjautājumi:

Ar kurām klasēm Jūs strādājat? _____

Kāds ir Jūsu darba stāžs? _____

1. Kādas inovatīvas metodes Jūs pielietojat savās stundās?

_____

2. Vai inovatīvas metodes apgūvāt, apmeklējot profesionālās pilnveides kursus (kādu?), vai, studējot jaunāko metodisko literatūru?

---

3. Kādas, Jūsaprāt, izmaiņas ir mācību stundu norisē, pielietojot inovatīvas metodes?

---

4. Vai skolēnu sekmes, izmantojot inovatīvas metodes, ir mainījušās?

---

5. Ko, pēc Jūsu domām, inovatīvu metožu pielietojums sniedz skolēnam?

---

6. Kuras ir visefektīvākās inovatīvās metodes, kuras visbiežāk tiek pielietotas mācību darbā?

---

7. Vai skolēnu izpratne par mūziku/ teoriju/ nošu rakstu utt., ir palielinājusies vai varbūt nav mainījusies, ja mācību stundā tiek pielietotas dažādas inovatīvas metodes?

Paldies!

4.pielikums.Aptaujas anketa 6.kl. skolniekiem, par mācību darbu stundās.

Anketa paredzēta bakalaura darba „Inovatīvu metožu pielietojums mūzikas stundās pamatskolā” izstrādei. Lūdzu veltīt dažas minūtes laika, lai atbildētu uz anketas jautājumiem. Atzīmē ar krustiņu vienu Tevis izvēlētu atbilžu variantu. Šī anketa ir anonīma. Tā paredzēta Siguldas pilsētas vidusskolas 6.c klases skolēniem.

1. Vai Tev šajās stundās ir interesanti?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm
--	---

	☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
2.Vai Tu esi priecīgs par stundās paveikto?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm ☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
3.Vai Tu arī turpmāk vēlies mācīties šo priekšmetu?	☐ Noteikti nē ☐ Diez vai ☐ Nezinu ☐ Droši vien ☐ Jā, noteikti
4. Vai Tu parasti saproti, kas tev jāpaveic katrā stundā?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm ☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
5. Vai Tu saproti, ko tu iemācies, pildot uzdotos darbus?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm ☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
6. Vai Tu stundās tiec pietiekami nodarbināts?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm ☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
7.Vai Tu labi saproti, ko skolotājs stāsta stundās?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm ☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
8. Vai tev patīk stundā „jautājumu - atbilžu” metode?	☐ Nē, nekad ☐ Gandrīz nekad ☐ Reizēm ☐ Gandrīz vienmēr ☐ Jā, vienmēr
9. Ko Tu iesaki mainīt vai uzlabot šajās stundās?	Atbilde:

Paldies!